

ROUMI
 Apunu Poru natere Roumi ragidai mu
 okamaga tapu
 Oka gwede nene tapu ki kabuwai

Apunu Poru e Iyesu sumapamawa ragidai natere Roumi rabineya idiwa ki mu bamamugu kayawagana wainapupu ki pokere e yawata wadana supasupa ki nana oka yau mu bamamugu okapupu.

Oka yau pokaiya ka e nu badidi sumaigamana ki notai wekewekei ropani kawaya matara-pupu ade nu supasupai badidi maba idiwana ki yonai e mete wagubu.

Oka debai empamana ki kabuwai

Parau 1:1-17

Iyapana iya yawatai paeremipi 1:18-3:20

Mamanuga God iya yawatai mebu 3:21-4:25

Iya waunai Keriso e bameya 5:1-8:39

Tawana Isiraero ragidai mu yonamaga 9:1-11:36

Badidi maba idiwomu 12:1-15:13

Oka gwede nana okapupu 15:14-33

Parau siyarai 16:1-27

¹ Kaiwa kaiwa, nau Poru, Iyesu Keriso e bigabigai kwaesugakani apunai oka yau tarakani. Mamanuga God e nau winesinibu ade nau tonosinibu da nau e yonai bagi kawaya iyapana tadeyana ki nana. ² Yona bagi kawaya yau ka e naiya takari kawaya gwaiyaba wagubu manako e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai yona ki e Okai Tanai Kawaya ki rabineya okamupu. ³ E badidi wagubu okamupu ki ka e eya Gubagai nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso ki e nene wagubu. Keriso e ka tawiri ogayawa apunai. E madanai daikere ka e iyapana kaina nu maba

oragai apunai Dewida e momai, ⁴ ko e madanai daikere ka e Mamanuga God e nene supasupai bagi kawayaya ki apunai. E powena ko kunuma kasiyarai pokaiya ka e ade iyawena kipu ubupu manako ki pokaiya ka nu kataigibi wetawetara da e ka Mamanuga God e eya Gubagai.

⁵ Keriso pokaiya ka Mamanuga God deni mena nau wadisinibu bagi ade e eya bigabigai apunai nau sidibu tonosinibu. E Keriso nene nau winesinibu da nau kaya-sugana iyapana tawana tawana idiwu ki tadeyana da mu e sumapamana ki nana manako e badidi wagubu ki makeya makeya mete kwaetagamana ki nana. ⁶⁻⁷ Wi natere Roumi rabineya idiwu ragidai ki wi mete kina ka Mamanuga God wi winenibu da wi ka Iyesu Keriso e iyapanaiyoma. Wi gwedewau ika Mamanuga God e nota kwarikwarisi rabineya e nene idiwu ki wi nene ka nau oka yau okapakani. Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. E ade nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso mete kina karako wi waitanimoto da mu wi nene kwaetagubu ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara manako nuwabagi rabineya idiwoi.

Apunu Poru guriguri pokaiya parauwena

⁸ Nau yonani yabiri suwagakani ka yau kena; Iyesu Keriso e pokaiya ka nau wi kuduba nene Mamanuga God parau-pakani mibai ka wi sumaga ki sisiyai karako kawayawena kayawena iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau wainapiyamu. ⁹⁻¹⁰ Nau nuwani notani eyaka mena Mamanuga God e upi kwaesugakani ade e Gubagai e yonai bagi kawayaya ki nau iyapana tadeyakani umakani. Nau Mamai God e kataiya da nau karako nidiyakani ki kuduba ka mibai.

Nau naiya mena wi daiyoga ika bausugana wainapekeya tondekeya ko nau karako Mamanuga God bameya ade gurigurisugakani da e nuwaiya waina-piyau baganai ki ka e nau yawatani yadini supasupa da nau waunitau wi bamagau ika bausugani. E kataiya da nau maramara gurigurisugakani ki ka nau wi nene mete gurigurisugakani.

¹¹ Wi ragiragi kawayu ubumana ki nana ka nau nuwaneya po wi ade eminiyani mibai ka Mamanuga God e Keyai puyo tegebu ki pokaiya ka nau wi keyaiga togipana wainapakani. ¹² Nau suwagakani ki mibai ka yau kena; Nau wi bamagau ika bausugani ki ka nau yo wi ewapuru togi kasiwaraigamu. Nau sumani pokaiya ka nau wi toginiyani ade wi sumaga pokaiya ka wi nau togisinimuri.

¹³ Kowaniyoma, nau nuwaneya wi yona yau naigida mena wainapumuri; Nau mara ropani kawayu wi bamagau ika bausugana wi eminiyana ki nana wainapekeya ko gwede mosi nau yawatani maramara bodabodapiyawa. Nau tawana tawana iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu dimasugekeya umekeya manako mu dai iyamaga wiramupu ki maba ka nau nuwaneya wi bamagau inako mete dimasugani da wi paunagau iyapana dai mu iyamaga inako mete wirapomoto.

¹⁴ Mamanuga God e nau nene bagi kawayu kwaewena ki nau eba kapoisugoni. Natereu idiwu ragidai ade gwabau idiwu ragidai, katai ragidai ade kataimaga pa mena ragidai, iyapana kuduba inako mu bamamugu ka nau e yonai mu tadeyana kabukabuwa ki nana wainapakani mibai ka nau yawatani mo pa mena. ¹⁵ Ki pokere natere Roumi ragidai, nau nuwaneya po wi bamagau ika mete bausugani manako yona bagi kawayu ki wi paunagau mete kabuwasugoni.

¹⁶ Nau yona bagi kawayau yau dima-sugakani umakani ki ka nau midimama eba wadisiniyau mibai ka yona yau kasiyarai ka kawayau. Yona yau kasiyarai pokaiya ka iyapana gwedewau Iyesu sumapomoto ki ka mu iya maramara idiwana kaiwana ki iyai yadini. Yabiri ka Diyu ragidai e yonai kataitagisi manako ewa ka iyapana kwaiyanai ragidai mete kataitagisi. ¹⁷ Nu Mama-nuga God e yabuiya supasupai badidi maba idiwana ki ka e yonai bagi kawayau ki mena matarapiyau nu kabuwaniyau. Nu eba gwede bagi mo kwaigamu da ki pokaiya supasupaigamu. Pa mena. Nu sumanuga mena pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. E yonai naiya okamupu ki inako wagubu ke; ‘Mamanuga God e yabuiya supasupai bagi kawayau idiwu ragidai ki mu suma-maga mena pokaiya ka mu e nene idiwono.’

Iyapana kaina nu paerenuga

¹⁸ Iyapana gwedewau mu mubo beramaga berokoi ebo ebo kwaetagamu manako ki pokaiya yona mibai boda-bodapiyamu mu bigimaga ki pokaiya ka Mamanuga God e nuwa pupui kunuma were kawarau. ¹⁹ Nu Mamanuga God badidi maba kataipamana ki ka matarau mibai ka e eya yamanai empemei ki pokaiya ka e eya kiyabui nu kabuwa-niyau. Ko iyapana Mamanuga God tagararapiyamu ragidai ki mu paere-maga pokaiya ka e nuwai mu bama-mugu pupuwagau ade bita mu tageyau. ²⁰ Naiya takari kawayau Mamanuga God kunuma waira yamanapupu makeya yabadawa da karako e eya badidi notapiyawa ade e eya kunumau badidi maba tondawa ade e kasiyarai mara-mara tondau kaniyau ki pokaiya badidi maba kwaewagawa yabadawa ki kuduba ka e eya yamanai pokaiya matarapiyau nu kabuwaniyau. Nu e idai watai yabunugere badidi empemei ki ka nu e eya kiyabui maba

mete empemei. Ki pokere iyapana dai tagamu da mu eba kataimugu Mamanuga God ki ka mu beratagamu ade mu paeremaga ki wekepamana yawatai mo mu bama-mugu pa mena.

²¹ Mu ororeya mena Mamanuga God kataimupu ko mu e eba wiwirapiyamu. E si mu eba tepapiyamu ade e eba paraupiyamu. Mu notamaga ka kororai, mu yabaramaga ka babawena ade mu nuwamaga notamaga ka sisipu umapu. ²² Mu muga tagamu da mu ka katai ragidai. Ko ki pa mena, mu ka notababa ragidai. ²³ Mamanuga God e eya maramara tondau kaniyau apunai e si mu eba tepapiyamu. Iyapana kaina aita ewa popotagisi bo midiwari bo papa ebo bo motamota bo gwedegwede kuduba inako ki keyakeyaimuguma mu mubo idamugere yamanatampu ki mu mena simaga mu tepapiyamu ade mu bamamugu buburitagamu.

²⁴ Mu notababa notai inako waina-piyamu ki pokere Mamanuga God mu eba togitamiyau ko e mu kamaditapu da mu mubo kwakwarepumaga taini-tamiyau poisiasiyai wainapiyamu ki mena mu kwaetagamu ade taku igida yauda asusu iwu ki maba mu mubo midimaga deni deni nida kasiwara-tagamu. ²⁵ Mamanuga God e yonai mibai ki mu kaumupu ade bera yonai ki mu wadumupu doko sumapiyamu. Gwedegwede kuduba yamanapupu apunai ki e si mu eba tepapiyamu ko e yamanai kuduba kiyabumaga ebo ebo ki mu mena simaga mu tepapiyamu. Mu inako kwaetagamu ki ka eba supasupai mibai ka Mamanuga God e mena si nu maramara esida tepapamana idiwana ki nana. Ki mibai.

²⁶ Iyapana ki ka mu mubo nuwa-mugu taku maba kwae-tagamana iwana ki poisiasiyai wainapiyamu ki pokere Mamanuga God mu kamaditapu da mu midimama berai ebo ebo ki mena kwaetagamu iwu. Yewe waira kawareya

ridi apunu uworoto mete iwono ki ka baganai ko ridi ade e eya waretai ridi mete ukwopomono ki ka eba baganai. Ko iyapana ki mu inako kwaetagamu. ²⁷ Ade apunu ridi uworoto mete iwono ki ka baganai, ko apunu ade e eya waretai apunu mete ukwopomono ki ka eba baganai. Iyapana midimama berai deni deni inako kwaetagamu ki ka mu muga midimaga giripiyamu ki pokere mu paeremaga ki pokaiya ka mu bita wadamu mu muga midimugu tamu.

²⁸ Mamanuga God e badidi kwae-wena yewe wairau tapu ki kuduba mu kataimugu. Ko katai ki mibai mu tagararamupu ki pokere Mamanuga God mu notamaga wirapupu ade notababa tagebu da mu eba kwae-tagamana berai ki mu kwaetagamu. ²⁹ Mu rabinamugu ka bigi ebo ebo posiwena manako berokoi ki pokaiya ka mu kapoitagamu ade mu kowamuguma giritamiyamu pasutamiyamu. Mu nuwarorotagamu ade mu kowamuguma namutamiyamu. Mu kandetagamu, deni deni kerapu wadewade kasiwaratagamu ade maramara mu kowamuguma berokoi umani tadeyamu. Mu yanuwetagamu, ³⁰ ade kowamuguma simaga berokoi tagamu. Mu Mamanuga God midi ragiragipiyamu ade mu kowamuguma bamamugu nuwamaga pupuwagau gayagay-atagamu. Mu mubo yabara kawakawaratagamu ade noda gongomutagamu. Mu berokoi kawareya kawareya kwae-tagamana ki yawatai kwaekwenetagamu ade inamuguma mamamuguma mu umunumaga kwenu-piyamu ko eba wiwiratamiyamu. ³¹ Mu yona mena tagamu ko mu badidi tagamu ki mibai mu muga eba waina-piyamu. Mu badidi gwaiyabatagubu ki makeya mu eba kwaetagamu ade mu kowamuguma nene eba notapiyamu mu nuwaboyamaga mete eba wainapiyamu.

³² Mamanuga God e okai wagubu da iyapana gwedewau bera inako kwae-togomono ki ka mu denai popotag-

isi. Gora supasupai inako wagubu ki mu kataitagubu kewowena ko mu berokoi kwaetagamana wainapiyamu ki mu eba kamadamu ko kawareya kawareya ade kwaetagamu. Ena, eba ki mena ko mu kowamuguma bera inako mete kwaetagamu emitamiyamu ki ka mu tade-yamu, tagamu ke; “Wi bagi kawayu kwaiwagamu.”

2

Mamanuga God e idai gurai nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi

¹ Kowaninyoma, wi gwedewau kowaguma paerepiyamu mu emitamiyamu ki ka wi idaga gurai garugaru mena mu naurimugu eba ugwaditamuri ragiragi. Wi ki kwaiwagi ki ka wi wiga paerega badidi maba wekepumuri? Wi idaga gurai mu naurimugu uburono manako ade mu kwaetagamu ki maba wi mete inako kwaiwogoi ki ka wi idaga gurai daikere wirawena wi wiga naurigau uburau. ² Nu katinugu da iyapana berokoi kwaetogomono ki ka Mamanuga God supasupai mena kwaeyagisi e idai gurai mu naurimugu ugwaditamini ragiragi. ³ Ki pokere wi kowaguma paerepiyamu emitamuri manako wi idaga gurai mu naurimugu ugwaditamuri ragiragi ko ade mu kwaetagamu ki maba wi wiga mete inako kwaiwogoi, ki ka wi badidi maba Mamanuga God e idai gurai wi naurigau uburau ki baibigapumuri? Ki pa mena. ⁴ Wainapumuri; Mamanuga God e notai kawayu daganani wi notaniyau ade wi paerega ki denai e bita garugaru mena wi eba negeyau. Wi notaga wirawagana ki nana ka e wi nawananiyau, ko ki wi bani yanuwa dowaga maba wainapiyamu bo? E nuwaiya ka wi beraga berokoi ki deni mena kamadamana ki nana ade wi nuwaga notaga mete wirawagana ki nana, ko ki wi wainapiyamu bo eba wainapiyamu?

⁵ Wi ka wagemama ragidai waina-pakani. Wi rabinaga ka ragiragi kawayu ki pokere wi beraga berokoi ki wi eba kamadamana wainapiyamu. Wi bitaga ki wi wiga wadamu kawayu. Mamanuga God supasupai mena kwaeyagisi e idai gurai iyapana kuduba nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi ki marai baiyagisi ki ka e uburoto e nuwai wadamawa pupu ragidai wi bita negeni. ⁶ Mibai, mara ki makeya ka Mamanuga God iyapana nima bagi kwaewagawa ki e denai bagi kweyoto ade iyapana nima berokoi kwaewagawa ki e denai bita kweyoto. ⁷ Iyapana gwedewau bagi supasupai mena kwaetagamu ade Mamanuga God e tanai rabineya e mete maramara idiwana da e mu mamama-maga wagana ki diriwai kwaetagamu ragidai, ki ka e uburoto mu maramara idiwana kaiwana ki iyai puyo tageni. ⁸ Ko iyapana gwedewau mu mubo nene mena wainapiyamu ade yawata supasupai keipiyamu berokoi kwaetagamana ki mena yawateya kayatagamu ragidai, ki ka Mamanuga God e nuwai mu bama-mugu pupuwagau ki e matarapoto. ⁹ Iyapana gwedewau berokoi badidi kwaetagamu ki ka aita ewa ka mu denai bita yo midi makari yo nuwaboya bananapomoto. Diyu ragidai yabiri bita ki bananapomoto ko kwaiyanai ragidai ewa. ¹⁰ Ko iyapana gwedewau bagi supasupai mena kwaetagamu ki ka Mamanuga God denai mu weremaga yagisi, mu simaga tepapoto ade nuwabagi tageni. Diyu ragidai yabiri bagi ki bananapomoto ko kwaiyanai ragidai ewa. ¹¹ Mamanuga God e inako kwaeyagisi ki mibai ka e yabuiya nu kuduba ka eyaka mena. Nu bagi kwaigomu ki nu denai bagi banana-pamu. Nu berokoi kwaigomu ki nu denai berokoi bananapamu.

¹² Oragai apunai Mosisi gora okapupu ki okai ka tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa mena. Mu bigi kwae-tagamu ki ka mu eba gora pokaiya paerepiyamu

ko mu bigimaga pokaiya ka mu iya yawatai paerepiyamu manako Mamanuga God iya waunai mu eba tageni. Ade Diyu ragidai mu bamamugu ka gora mete kina. Mu bigi kwaetagamu ki ka Mamanuga God gora ki pokaiya e idai gurai mu naurimugu ugwaditamini ragiragi manako ki pokaiya ka e iya waunai mu mete eba tageni. ¹³ Iyapana gwedewau gora ki wainapiyamu ko makeya makeya eba kwaetagamu ki ka Mamanuga God yabuiya mu ka eba supasupai. Ko iyapana gwedewau gora ki wainapiyamu ade makeya makeya kwaetagamu ki ka Mamanuga God e yabuiya mu ka supasupai bagi kawaya. ¹⁴ Oragai apunai Mosisi e gora okapupu ki okai ka iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa mena. Ko mu mubo nuwamaga notamaga pokaiya gora wagau ki makeya makeya kwaetogo-mono ki ka mu mubo nuwamaga nota-maga badidi wagau kabuwatamiyau ki notai ka oragai apunai Mosisi gora okapupu ki mete eyaka mena. ¹⁵ Nau yona yau suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Oragai apunai Mosisi gora okapupu ki okai ka iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa mena ko mu mara dai paerepiyamu ki ka mu rabina-mugu wagau kabuwatamiyau da mu paeremupu. Ade mu bagi supasupai kwaetagamu ki ka mu rabinamugu wagau kabuwatamiyau da mu bagi supasupai kwaetagabu. Ki pokaiya ka nu kataigibi da Mamanuga God e eya gorai gwe mu rabinamugu tapu diyayai. ¹⁶ Yona bagi kawaya nau dimasugakani ki wagau ke; 'Mara baiyagisi da Mamanuga God e uburoto Iyesu Keriso pokaiya iyapana kuduba nu rabinanugu weki gwaiya badidi no-tapemei ki yadini matara manako e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.'

Diyu ragidai ade Mamanuga God e gorai

¹⁷ Wi dai bani noda gongomu-iwagamu, iwagamu ke; 'Nu ka Diyu ragidai. Nu ka eba iyapana kwaiyanai ragidai mu maba. Nu ka Mamanuga God e winenibu ragidai ki pokere e eya gorai negebu ki pokaiya nu idiwei. ¹⁸ E nuwaiya nu badidi maba kwaiwaga-mana wainapiyau ki nu katainugu. E gorai negebu ki pokaiya ka nu kataigibi da bagi ka bani kena ade berokoi ka bani kena. ¹⁹ Iyapana yabumaga kenekenei ragidai ki yawata nu mu kabuwatamemei, ade iyapana sisipu idiwu ragidai ki mu dunamaga maba nu idiwei. ²⁰ Iyapana notababa maba idiwu ki nu wade supasupatamemei, ade yona eba wainapiyamu ragidai ki nu munu rasi kabuwatamemei ki maba nu yona mu kabuwatamemei. Nu goranuga rabineya ka katai ade yona mibai kuduba posiwena uburau.'

²¹ Wi notaga bani inako wagau ko nau nidiyani wainapumuri; Kau nima iyapana kabuwatamiyei ki kau badi pokere kau kiya eba sidinugei? Kau eba kuwatagamana ki dimai nuwegei ko kau kiya eba kuwanugei bo? ²² Ade kau eba rauru kawakawaratagamana ki dimai nuwegei ko kau kiya eba rauru kawakawaranugei bo? Iyapana daisusu bo momorapa bo inako mu bamamugu eba buburitagamana ki dimai kau nuwegei ko mu buburitagamu ki tawai rabineya ki kau gwede mo tepiyei bo pa mena? ²³ Kau nima Mamanuga God e gorai katainugibi ki pokaiya noda gongomunugei ki kau gora ki raurupiyei manako ki pokaiya Mamanuga God e si giripiyei bo? ²⁴ Wainapumuri; Mama-nuga God e yonai wagubu ke; 'Diyu ragidai wi pokagere ka tawana kwaiyanai ragidai Mamanuga God e si giripiyamu ade weryakaurapiyamu.'

²⁵ Kau gora makeya makeya kwaenugei ki ka mu kau kwakwarepugi Mamanuga God nene wakamupu ki mibai mete kina. Ko kau gora raurupiyei ki ka mu kau kwakwarepugi wakamupu ki mibai ka pa mena. ²⁶ Iyapana

kwaiyanai mu kwakwarepu-maga ka eba wakamupu ko mu gora makeya makeya kwaetagamu idiwu ki ka Mamanuga God yabuiya mu ka iyapana kwakwarepumaga wakamupu ragidai ki mu maba e nene idiwu. ²⁷ Mu kwakwarepumaga ka mu eba waka-mupu ko Mamanuga God e gorai tapu ki mu makeya makeya kwaetagamu pokere. Ko wiyo, wi ka kwakwarepuga wakamupu ragidai ko Mamanuga God e gorai wi bamagau tapu uburau ki wi eba wiwirapiyamu ade makeya makeya eba kwaiwagamu. Wi midiga pa mataka-wagau ki pokere tawana kwaiyanai ragidai ki ubumoto wi raurunimoto.

²⁸ Nau suwagani wainapumuri; Iyapana gwedewau mu kwakwarepu-maga Mamanuga God nene wakamupu ko ade mu nuwamaga notamaga e bameya pa mena ko yona mena tagamu ke; 'Nu ka Diyu ragidai,' iyapana inako tagamu ki ka mu eba mibai Diyu ragidai. Mu kwakwarepumaga ka mu bani wakamupu ko mu nuwamaga notamaga ka eba wirawena ki pokere mu kwakwarepumaga wakamupu ki mibai ka pa mena. ²⁹ Iyapana nima e nuwai notai eyaka mena Mamanuga God bameya tondau ki ka e mibai Diyu apunai. Mamanuga God Keyai bauwena e rabinai wirapupu ko eba mu gora pokaiya e kwakwarepui wakamupu ki e rabinai wirapupu. Pa mena. Iyapana nima supasupai inako tondau ki ka Mamanuga God uburoto iyapana ki e mamamai yagisi. Ko eba iyapana kaina mu ubumoto e mamamai tagisi.

3

¹ Ki pokere wi badidi maba wainapiyamu? Diyu ragidai mu bama-mugu gwede bagi mo mete kina bo pa mena? Ade mu kwakwarepumaga wakapiyamu ki mibai mo mete kina bo? ² Ena, ki mibai mete kina. Yabiri ka yau

kena; Mamanuga God e yonai iyapana tadeyana ki nana wainapupu ki ka e yabiri Diyu ragidai yona ki mu tadebu.

³ Baganai, ko Diyu ragidai dai e yonai ki mu eba wadumupu sumamupu ko tagararamupu ki pokere mu paere-maga ki pokaiya ka Mamanuga God mu kuduba tagararatamini bo? ⁴ Pa mena, e naiya gwaiyaba wagubu ki e eba wira-poto ko e badidi wagubu ki e makeya makeya mena kwaeyagisi. Nu iyapana kaina ka berabera ko Mamanuga God e eba berayagisi. E yonai mo okamupu ki wagubu ke;

‘Kau yonagi kuduba nuwagibi ka supasupai kaway a iyapana waina-pomoto.

Mu ubumoto kau nidimoto wirawira ki ka mu kau eba raurunimoto. Pa mena.’

⁵⁻⁶ Ko wainapumuri; Nu berokoi kwaigomu sisipu idiwomu manako ki pokaiya Mamanuga God e iyai bagi supasupai ki tanai matarayagisi ki ka nu badidi iwagamu? Nu iwagamu ke; ‘Duna kemorau ki tanai ka kaway ko nawarau ka tanai marai munta. Ki kwaitana nu sisipu idiwomu berokoi kwaigomu ki ka nu Mamanuga God waitapemei diyayai e tanai wademei kaway ki pokere e denai bita nu negeyau ki ka e paerepiyau.’ Nu inako iwagamu bo? Ae, pa mena. Iyapana dai notababa yonai inako tagamu ki pokere nau suwagubuwani.

Mamanuga God e ka paere mo eba kwaewagau. E paere mo kwaewagubena ki ka e badidi maba aita ewa uburoto e idai gurai iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi?

⁷ Iyapana mo bani uburoto yagisi ke; ‘Nau berasugoni umoni ki pokaiya ka Mamanuga God e yonai mibai ki tanai matarayagisi ki pokere e gwede nana nau bigibigi sidiyau ade denai bita nau tegeyau?’ ⁸ Iyapana dai

inako tagamu ki pokere karako ka nau mete kina yona ki kawareya berasugani, suwagani ke; 'Kaigamu berokoi kwaigomu da denai bagi kawayu nu bamanugu baiyagisi.' Wainapumuri, yona ki kuduba ka notababa yonai ko iyapana dai nau weryakaurasinimupu tagubu da nau yona inako suwegekeya umekeya. Mamanuga God aita uburoto iyapana ki bita tageni ki ka baganai.

Mamanuga God e yabuiya ka iyapana mo eba supasupai

⁹ Baganai, nu badidi iwagamu? Nu iwagamu ke; 'Mamanuga God e yabuiya ka nu Diyu ragidai supasupai bagi kawayu ko iyapana kwaiyanai ragidai ki mu ka bigibigi.' Nu inako iwagamu bo? Ae, pa mena. Nau eba ki nene suwaga-kani. Nau ororeya mena nidibuwani kewowena da Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai nu kuduba ka bigi umanibu dokodoko ragidai. ¹⁰ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke;

'Iyapana bagi supasupai mo eba tondau.

¹¹ Iyapana mo nota supasupai eba kataiwena ade iyapana mo Mamanuga God e kwaenei eba kwaewagau.

¹² Iyapana kuduba Mamanuga God tagararamupu kwakotagubu yawata kwaiya kayatagubu. Mibai, iyapana eyaka mena kwaitana bagi supasupai mo eba kwaewagau.

¹³ Iyapana popai urubamaga eba utamupu gwisimaga posiwagau ki maba ka iyapana ki mu umunu-maga wakawena manako yona beroko beroko ebo ebo mu umunu-mugu bauwagau. Mu tenawarimaga pokaiya ka mu yona beratagamu iyapana kerapumugu wadamu. Motamota berokoi iyapana metamiyamu popotagamu ki maba ka mu ubumu mu yonamaga pokaiya iyapana giritamiyamu.

¹⁴ Mu umunumugu ka kira yonai beroko beroko mena bauwagau.

¹⁵ Mu garugaru mena iyapana bidara tageyamu namutamiyamu.

¹⁶ Mu tawana tawana iwu ki ka mu iyapana giritamiyamu pasutamiyamu ade nuwaboya mu tageyamu.

¹⁷ Nuwabagi yawatai ki mu eba kataimugu,

¹⁸ ade mu Mamanuga God eba mayapiyamu. Ki pa mena.' Mamanuga God e okai inako wagubu.

¹⁹ Karako nu kataigibi da oragai apunai Mosisi gora tapu badidi wagau ki ka iyapana kuduba gora wadumupu doko ragidai ki mu nene. Gora ki pokaiya ka nu biginuga wekepamana yawatai mo pa mena ade gora ki pokaiya ka Mamanuga God e idai gurai aita iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi. ²⁰ Nu eba gora wademei doko makeya makeya kwaigemei ki pokaiya Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. Pa mena. Ko gora pokaiya ka nu kataigibi da nu paeremipi bigi kwaigibi.

Sumanuga pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidiyau

²¹ Karako ka Mamanuga God yawata waunai mosi mebu da nu yawata ki mena pokaiya e yabuiya bagi supasupai idiwana ki nana. Yawata ki e eba gora pokaiya mebu ko gora apunu Mosisi okapupu ade Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai takari kawaya aita ewa badidi wenawagana uwamau emupu manako tagubu, yona ki mibai karako wenawena yau kena. ²² Iyapana gwedewau Iyesu Keriso sumapomoto, mu sumamaga ki mena pokaiya ka Mamanuga God mu iyapana bagi supasupai tadeni. E yabuiya ka iyapana kuduba nu kiyabunuga ka eyaka mena. ²³ Nu kuduba

paeremipi bigi kwaigibi ki pokere nu Mamanuga God e gari tagaiya uwama kawaya idiwei. Nu nubo kasiyaranuga pokaiya e taneya e gari rabineya baigamana da e nu iyaniyana ki yawatai mo pa mena. ²⁴ Ko nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rika-pupu deni mena nu wadinibu bagi ade denai mena puyo karako suwagani yau nu negebu; Bigi nu umanibu doko-doko ki kuduba ka e Keriso Iyesu nu nene kwaewena ki pokaiya rikapupu kewowena da nu karako e yabuiya bagi supasupai mena idiwei. ²⁵ Mamanuga God nu biginuga surupana taganugu kwenupana ki nana ka e Keriso tonopupu nu nene powena manako e darai nu nene kawapu. E inako kwaewena ki nu sumapemei ki mena pokaiya ka e nu biginuga kuduba empiyau surupiyau. Mamanuga God e yawatanuga inako mebu ki mibai ka e nuwaiya e notai bagi supasupai ki matarawagana ki nana. Takari kawaya iyapana bigi kwae-tagamawa ki ka e denai garugaru mena bita mu eba tageyawa ko e kwarisiwena mu nawanamaga tondawa. ²⁶ Ko karako ka e ebo notai supasupai bagi kawaya ki matarapupu da nu kuduba Iyesu suma-pamu ki mena pokaiya ka e uburoto nu biginuga surupoto ade iyapana bagi supasupai nu nidini.

²⁷ Mamanuga God ubupu nu nene inako kwaewena ki pokere nu nuga ubumomu noda gongomuigomu yabara kawakawaraigomu bo? Pa mena. Badidi pokere pa mena? Nu gora makeya makeya wiwirapemei ki pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supa-supai nidiyau bo? Ae, pa mena, ki ka eba gora pokaiya ko nu sumanuga mena pokaiya. ²⁸ Nu kataigibi wetawetara da eba nu ubumana oragai apunai Mosisi gora okapupu ki wiwirapamana makeya makeya kwaigamana ki pokaiya Mama-nuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. Nu sumanuga mena pokaiya ka e nu iyapana bagi supasupai nidini.

²⁹ Mamanuga God e ka Diyu ragidai nu mena Mamanuga bo? Pa mena. E ka Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai ragidai mete kina nu ewapuru Mama-nuga God. ³⁰ E ka eyaka mena ki pokere Diyu ragidai mu sumamaga pokaiya ka e uburoto mu iyapana bagi supasupai tadeni ade iyapana kwaiyanai ragidai mu sumamaga pokaiya ka e uburoto mu mete iyapana bagi supasupai tadeni.

³¹ Nu sumanuga yonai yau suwagu-buwani ki ka oragai apunai Mosisi gora okapupu ki nau kaupuwani bo? Pa mena. Nau sumanuga yonai suwagu-buwani ki ka nau gora ki togipuwani.

4

Oragai Apunai Eburamu e Mamanuga God sumapupu

¹ Nu ripakwarakwaranuga Eburamu e nene ka nu badidi iwagamu? Nu sumanuga mena pokaiya Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi supasupai idiwei ki katai ka e badidi maba katai-wena? ² Nau nidiyani wainapumuri; Gwedegwede kuduba apunu Eburamu kwaewagawa ki pokaiya Mamanuga God ubupena e apunu bagi supasupai sibena ki ka e eya bani yabara kawakawarawagubena bo noda gongomuwigubena. Ko Mamanuga God e yabuiya ka apunu Eburamu uburana noda gongomuwigana ki yawatai mo pa mena. ³ Mamanuga God e okai apunu Eburamu e nene wagubu ke; 'Apunu Eburamu e ka Mamanuga God suma-pupu ki pokere Mamanuga God denai e apunu bagi supasupai sibu.'

⁴ Ade yona keyakeyai mosi ka yau kena; Iyapana nima upiyogono ki ka e upiwagau ki denai yadini. E eba puyo yadini ko e muya nunurawa ki denai makeya yadini. ⁵ Ko Mamanuga God e ka iyapana bigi kwaetagamu ragidai mu bigimaga empiyau manako deni mena surupiyau ki

apunai. Ki pokere iyapana nima paerepoto bigi kwaeyag-
isi ki ka e eba gwede bagi mo kwaewagana da Mamanuga
God ki pokaiya e bigi suru-poto. Pa mena. E suma mena
suma-yogono ki pokaiya ka e bigi badidi kwaewena ki
kuduba ka Mamanuga God deni mena notagogapoto ade
iyapana bagi supasupai e siyoto. ⁶ Nu eba nubo gwede mo
kwaigamana da ki pokaiya supasupaigamana ki nana ko
Mamanuga God e ebo kwaewena ki mena pokaiya ka nu
mibi mamamai e yabuiya bagi supasupai idiwomu. Oragai
apunai Dewida yona ki nene oka mo okapupu, wagubu ke;

⁷ 'Iyapana gwedewau mu bigimaga Mamanuga God not-
agogapupu ade utapupu ki mu ka mibi mamamai
idiwono.

⁸ Iyapana nima e bigi kwaewena ki Mamanuga God deni
mena suru-pupu e tagaiya kwenupupu, ki ka e
mibi mamamai tondono.'

⁹ Oragai apunai Dewida nu mibi mamamai idiwana
yonai wagubu ki ka e iyapana kwakwarepumaga
wakamupu ragidai ki mu nene mena yona ki wagubu
bo? Pa mena, e iyapana kwaiyanai kwakwarepumaga eba
wakamupu ragidai ki mu nene mete wagubu.

Nu Mamanuga God e okai kawareya iwagibi ke; 'Apunu
Eburamu ubupu Mamanuga God sumapupu ki pokere
Mamanuga God denai e apunu bagi supasupai sibu.'

¹⁰ Mamanuga God gwede mara e apunu bagi supasupai
inako sibu? E kwakwarepui wakamupu were ewa yona ki
sibu bo yabiri sibu were ewa e kwakwarepui wakamupu? E
yabiri apunu bagi supasupai sibu were ewa e kwakwarepui
wakamupu.

¹¹ Oragai apunai Eburamu e sumai pokaiya ka Ma-
manuga God e apunu bagi supasupai sibu manako iyapana
ki mibai naigida mena kataitagamana ki nana ka e ewa

e kwakwarepui waka-pamana keyakeyai ki mete kabuwapupu. Apunu Eburamu inako kwaewena ki pokaiya ka iyapana kwaiyanai mu kwakwarepumaga eba wakamupu ko sumamaga mena pokaiya Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwu ragidai ki mu ripakwarakwaramaga mibai ka Eburamu. ¹² E ka nu Diyu ragidai nu mete ripakwarakwaranuga ko ki ka eba nu kwakwarepunuga wakamipi ki pokaiya. Pa mena. Oragai apunai Eburamu e kwakwarepui eba wakapupu makeya e sumai mena pokaiya badidi maba tondawa ki maba nu mete sumanuga mena pokaiya inako idiwomu manako ki mena pokaiya ka e nu ripakwarakwaranuga.

¹³ Apunu Eburamu e momoiyoma mete kina mu nene ka Mamanuga God gwaiyabawena, wagubu ke; 'Nau waira yau kuduba kau umani nidiyakani.' Mamanuga God gwaiyaba wagubu ki ka e eba apunu Eburamu gora makeya makeya kwaewagawa ki pokere e yona ki wagubu. Ko apunu Eburamu suma-wena ki mena pokaiya ka Mamanuga God ubupu e apunu bagi supasupai sibu ade gwaiyaba inako mete gwaiyaba-pupu. ¹⁴ Iyapana gora oragai ki mena makeya makeya kwaetagumpena manako ki pokaiya ka Mamanuga God mu denai gwaiyabatapena, ki ka mu sumamaga ki mibai pa mena ade Mamanuga God e gwaiyabai wagubu ki mete kororai. ¹⁵ Nu gora raurupemei ki pokaiya ka Mamanuga God e nuwa-pupui nu bamanugu tondau. Ko gora ika pa mena maba ki ka nu badidi maba gora raurupamu?

¹⁶ Oragai apunai Eburamu e sumai pokaiya ka Mamanuga God ubupu e gwaiyabapupu da e momoiyoma ewa wenatagisi ki mu kuduba naigida mena kataitagisi wetawetara da e gwaiyaba wagubu ki puyoi ka mu mete yadini. Nu Diyu gora wademei kwaigemei ragidai ade iyapana kwaiyanai apunu Eburamu sumawagawa ki maba

mu mete suma-tagamu idiwu ragidai ki nu sumanuga mena pokaiya ka nu kuduba oragai apunai Eburamu e momoiyoma. ¹⁷ Mamanuga God e okai mosi apunu Eburamu nene wagubu ke; 'Iyapana ropani kaway a tawana tawana idiwu mu mamamaga ka kau.' Apunu Eburamu e ubupu Mamanuga God sumapupu ki pokere Mamanuga God e yabuiya ka nu kuduba apunu Eburamu e momoiyoma. Mamanuga God e yagisi ki ka popo-tagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto, ade e yagisi ke; 'Gwedegwede kuduba naiya eba wenatagubu ki karako mataratagisi', e inako yagisi ki ka gwedegwede ki kuduba e umuneya mete mataratagisi.

¹⁸⁻¹⁹ Oragai apunai Eburamu e sumawagawa da e munui wenawagana ki nana. E wainai ka kagara tondawa ki pokere e munu wenapana ki yawatai pa mena. Ko apunu Eburamu e munui wenawagana ki nana sumawagawa manako e sumai ki pokaiya ka e iyapana ropani kaway a tawana tawana kuduba nu ripakwarakwaranuga ubupu, mibai ka Mamanuga God e naiya gwaiyabapupu sibu, wagubu ke; 'Kau momogi ka aita ewa ropani kaway a supama maba miniyoto daburi.' Oragai apunai Eburamu e magurawena, e kwamurai ka apunai ida daikere kewowena (100) kwaitana. E midi ka roparopawena kasiyarai pa mena ade e wainai Sera e munu wenapana marai ki ororeya mena kewowena. Ko e sumai eba mareyawena ko e munui wena-wagana ki nana sumawagawa tondawa. ²⁰ E sumai ki e eba kamadubu ade Mamanuga God e badidi gwaiyabapupu ki e notai apeya apeya eba wainapiyawa. E sumai ki uburawa e eya togipiyawa ki pokere e Mamanuga God e si esida mena tepapiyawa tondawa. ²¹ E katai-wena wetawetara da Mamanuga God badidi gwaiyabawena ki mibai kuduba aita wenayagisi. ²² E sumai ka ragiragi kaway a inako ki pokere 'Mamanuga God ubupu e apunu

bagi supasupai sibu’.

²³ Mu oka mibai bagi kawayaya okamupu da ‘Mamanuga God e apunu bagi supasupai sibu’, oka ki ka eba oragai apunai Eburamu e eya mena ki yonai, ²⁴ ko ki ka iyapana gwedewau nu Kaiwawonuga Iyesu powena ki ade iyapupu Apunai e sumapemei ki nu mete yonanuga. Nu sumanuga pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. ²⁵ Nu bigi kwaigemeya ki pokere ka Mamanuga God nu Kaiwawonuga Iyesu wadubu iyapana idiamaga rabineya tapu da mu e mini-mupu poyo. Ko e nu teniyana da nu Mamanuga God yabuiya bagi supasupai mena idiwana ki nana ka Mamanuga God ubupu e ade iyapupu kipu ubupu.

5

Nuwabagi ade mamama ki yonai

¹ Naiya ka nu Mamanuga God e iyaraiyoma idiweya ko nu nuwabagi rabineya idiwana ki nana ka nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso bauwena tenibu dobonibu da nu karako nu sumanuga pokaiya Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi supasupai idiwei. ² Nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ko ki ka Mamanuga God e Keriso pokaiya rikapupu deni mena nu wadinibu bagi karako idiwei. E yawata-nuga mebu ki nu sumapemei ki pokere nu aita ewa Mamanuga God e taneya e mete idiwana ki nawanai nu karako mibi mamamai idiwei. ³ Nuwaboya bita ebo ebo nu bamanugu bauwagau ki ka nu mibi mamamai mete idiwei mibai ka nu katinugu da nu giruru maba ki kobaiya teteigamu ki ka nu sumanuga ragiragiyagisi. ⁴ Nu giruru maba ki eba kamadamu ko kobaiya teteigamu buridere baigamu ki ka Mamanuga God nu eminiyoto, yagisi ke; ‘Wi ka baganai’. E inako yagisi manako ki pokaiya ka nu puyo aita ewa wadamana

ki mete notapomu nawanai idiwomu. ⁵ Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawayaya puyo negebu ki pokaiya ka e eya nota kwarikwarisi ki notai awana maba kwebu wira nu rabinanugu posiwena ki pokere nu ewa puyo wadamana nawanai idiwei ki nu eba paerepamu ko yadamu.

⁶ Nu naiya kwakoigibi kasiyanuga pa mena iweya ki makeya nu Mama-nuga God e ebo winepupu marai ki bauwena ka e Keriso tonopupu nu bigi kwaigemeya ragidai nu nene powena. ⁷ Iyapana kaina nu nuga iyanuga nu kowanuguma supasupai kwaetagamu ragidai ki mu iyamaga nene tamana mu nene popoigamana ki ka ragiragi kawayaya. Kaitaina, nu dai bani waina-pemei da iyapana bagi kawayaya kwae-tagamu ragidai ki mu nene nu popo-igamu ka baganai. ⁸ Ko Mamanuga God e notai nu bamanugu ka kawayaya daganani esida, mibai ka nu berokoi kwaigemeya bigi rabineya idiweya ki makeya ka e Keriso tonopupu nu nene powena.

⁹ E nu nene powena ade e darai nu nene kawapu ki pokaiya ka nu karako Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwei. Ko eba ki mena ko kawayaya esida ka yau kena; Nu biginuga pokaiya ka Mamanuga God e nuwai nu bamanugu pupuwena ko e nuwapupui ki nu Keriso pokaiya baibigapamu bita eba yadamu. ¹⁰ Naiya ka nu Mamanuga God e iyarayoma idiweya ko e Gubagai powena ki pokaiya ka e tenibu dobo-nibu e eya kowaiyoma nu nidibu. Karako ka Keriso ade iyawena kipu ubupu iyaiya tondau ki pokere e iyai ki pokaiya ka nu mete kina iya waunai ki bananapamu. ¹¹ Ko eba ki mena; Nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso pokaiya ka nu Mamanuga God bameya mamama-igemei mibai ka e ubupu nu dobonibu ade e eya kowaiyoma nu nidibu.

Apunu Adamu yo Keriso

¹² Bigi waira yau kawareya bauwena kawayawena kayawena ki kerarai ka apunu eyaka mena. Ade bigi ki pokaiya ka e po mete wadubu bauwena. Apunu Adamu e pokaiya ka iyapana kuduba bigi kwaetagamawa kebo-mawa ki pokere po mete kawayawena kayawena waira kuduba wadubu. ¹³ Gora eba bauwena makeya ki ka bigi ika mete kina ko ki makeya ka iyapana paere-pamawa ko mu bigimaga ka Mamanuga God empiyawa ko eba iyabapiyawa. ¹⁴ Apunu Adamu tondawa yabadawa da apunu Mosisi makeya ki ka po kawayawena kayawena waira kuduba wadubu. Mamanuga God badidi wagubu ki apunu Adamu wainapupu ko e ubupu Mama-nuga God e umunui kwenupupu ki pokere powena. Iyapana dai apunu Adamu paerepupu ki maba mu eba paeremupu ko mu mete ade popotagubu.

Apunu Adamu e ka apunu ewa bauwagana apunai ki e keyakeyai, ¹⁵ ko mu apeya ka eba ewapuru. Apunu Adamu e ka bigi wadubu nu negebu ko Mamanuga God e puyoi deni mena nu negebu yau ka eba Adamu bigi negebu ki maba. Pa mena. Apunu Adamu paerepupu ki pokaiya ka iyapana ropani kawayawena popotagubu. Ko nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi. E inako kwaewena ka puyo kawayawena esida. E puyoi ki kena ka e ubupu apunu eyaka mena Iyesu Keriso pokaiya deni mena nu negebu manako Keriso ubupu nu wadinibu bagi. ¹⁶ Mamanuga God e puyoi ade apunu Adamu e paerei ki mu ka eba ewapuru. Paere eyaka mena ki pokaiya ka Mamanuga God e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadiniyau ragiragi, wagau ke; 'Wi kuduba ka bigibigi'. Ko e puyoi pokaiya ka e nu paerenuga ropani kawayawena ki empiyau ko ade nidiyau, wagau ke; 'Wi ka eba bigibigi ko supasupai.'

¹⁷ Mibai, apunu eyaka mena paerepupu ki pokaiya ka

po kawayawena waira kuduba wadubu. E ka apunu eyaka mena ko e pokaiya ka po nu kuduba bamanugu bauwena. Ko ki kuduba ka erida. Apunu eyaka mena mosi Iyesu Keriso e kwaewena ki ka kawayawena daganani esida. Iyapana kuduba nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ko ki ka Mamanuga God e deni mena rikapupu kawayawena daganani nu nene kwaewena manako wadinibu bagi. Iyapana gwedewau Mamanuga God e yabuiya supasupai idiwana ki puyoi wadumupu ragidai ki mu ka Keriso pokaiya iya yadini ade kaiwawotagisi idiwono.

¹⁸ Ki pokere wainapumuri; Apunu eyaka mena paerapupu bagi kwaewena ki pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana kuduba bigibigi nidiyau. Ko ki maba, apunu ade mosi gwede bagi supasupai eyaka mena kwaewena ki pokaiya ka bigi nu kuduba umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God ubupu rikapupu manako iyanibu. ¹⁹ Apunu eyaka mena ubupu Mamanuga God e umunui kwenupupu ki e pokaiya ka nu iyapana kuduba bigibigi. Ko ki maba, apunu ade mosi Mamanuga God e umunui wadubu ki e pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidiyau.

²⁰ Gora pokaiya ka nu biginuga matarawena kawayawena kayawena. Ko nu biginuga kawayawena kayawena ki ka maraitau erida ko Mamanuga God e eya puyoi deni mena nu negebu ki kawayawena kayawena ka kawayawena esida. ²¹ Ki pokere baganai; Iyapana bigi kwaetagamawa ki pokaiya ka po kawaiwena. Ko ade ki maba, nu Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi supasupai idiwei ki pokaiya ka e nu deni mena wadinibu bagi manako e puyoi ki mete kawaiwena da nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso pokaiya ka Mamanuga God uburoto nu waraniyoto manako iya maramara idiwana kaiwana ki yawateya nu nakaniyoto.

6

Nu Keriso pokaiya iyaigibi ki pokere bigi kasiyarai kewowena

¹ Nu yona iwagibi yau kawareya ka nu badidi iwagamu? Mamanuga God nu deni mena wadinibu bagi ki puyoi kawayawagana ki nana ka nu bigi kawareya kawareya ade kwaigomu bo? ² Ae, pa mena. Bigi kasiyarai nu rabina-nugu ki kewowena ki pokere nu badidi maba bigi kawareya ade kwaigomu? ³⁻⁴ Wi kataigubu kewowena da nu Keriso Iyesu e naureya idiwana ki nana e si pokaiya siruwaigibi ki ka nu keyakeyai maba mete kwaigibi. Nu siruwaigibi ki ka Keriso powena ki maba nu mete popoigibi ade e urubau supu ki maba nu awana rabineya sumipi. Mamanuga God e kasiyarai tanai bagi kawayu pokaiya Keriso iyapupu kipu ubupu ki maba e nu mete iyanibu iya waunai negebu da nu karako iya ki rabineya idiwei.

⁵ Ko wainapumuri; E powena ki maba nu e naureya mete popoigibi ki ka e iyawena kipu ubupu ki maba nu e naureya mete inako iyaigibi kimpi ubumpi. ⁶ Nu katainugu da naiya ka bigi kasiyarai nu umanibu dokodoko ki pokere nu bigi ki mena diriwai kwaige-meya. Ko bigi ki kasiyarai kuduba karako kewowena mibai ka nu iyanuga oragai ka Keriso wadubu ripa korosi naureya e mete ika minimupu poyo da gwede mosi karako nu eba umaniyau dokodoko. ⁷ Mibai, iyapana nima powena ki ka bigi e naiya umapu dokodoko ki kasiyarai kuduba e bameya wana kewowena.

⁸ Nu Keriso mete popoigibi ki ka nu mete sumapemei da e iyawena kipu ubupu ki maba nu mete inako iyaigibi kimpi ubumpi karako e mete idiwei. ⁹ Nu kataigibi wetawetara da Keriso powena ki ka Mamanuga God e deni mena iyapupu kipu ubupu ki pokere e ade ewa eba poyagisi. Po kasiyarai ki kuduba e raurupupu kewowena. ¹⁰ E powena ki ka e nu biginuga nene po-wena manako bigi

kasiyarai ki kuduba ki e purupupu kewowena. Ko karako ka e iyawena kipu ubupu iya maramara tondana kaniyana ki iyai wadubu manako Mamanuga God nene tondau.

¹¹ Ki maba, wi mete inako waina-piyoi. Bigi kasiyarai naiya wi umanibu dokodoko ki kuduba kewowena. Wi karako Keriso Iyesu e naureya idiwu ade e pokaiya iyaigubu ki pokere wi Mamanuga God e nene mena idiwoi. ¹² Wainapumuri, wi midiga kwakware-puga aita ewa puwayagisi ki wi naigida mena empiyoi kwaenda bigi kasiyarai wi taininiyoto da wi midiga kwakware-puga poisiasiyai wainapiyamu ki mena kwaiwagi. ¹³ Wi midiga bo wi idaga kerapuga mo berokoi nene eba nidapu-muri kwaenda wi manamaiwagi bigi mena kwaiwagi. Ko wi nuwaga notaga kuduba Mamanuga God mena kwemuri. Wi popoigubu ko ade iyaigubu kewo-wena ki pokere wi nuwaga notaga ade wi idaga kerapuga kuduba ki deni mena Mamanuga God puyo kwemuri manako e upi bagi supasupai ki mena kwaiwagi. ¹⁴ Wi ka eba gora kobaiya idiwu ko wi paerega ki denai bita wibo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi ki kasiyarai pokaiya ka wi idiwu. Ki pokere bigi eba wadumuri wi kawaiga simuri ko bigi tagararapumuri.

Bagi supasupai mena idiwana ki diriwai kwaigomu

¹⁵ Karako nu badidi iwagamu? Nu eba gora kobaiya idiwei ko Mamanuga God e ubupu nu bitanuga rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ki pokere nu bigigomu ki ka baganai bo? Pa mena, ki ka eba baganai. ¹⁶ Wi kataigubu kewo-wena da wi iyapana mosi e umunui wadoi ade e bigabigai kwaiwogoi ki ka iyapana ki wi kawaiga ade wi ka e bigabigaiyoma. Ki maba, wi nota berokoi badidi kabuwaniyau ki makeya makeya bigi kwaiwogoi ki ka nota berokoi ki wi kawaiga manako denai ka wi

po banana-pumuri. Ko wi Mamanuga God e bonanai wadumuri makeya makeya kwaiwogoi ki ka Mamanuga God wi kawaiga manako denai ka e uburoto wi iyapana bagi supasupai nidini. ¹⁷ Karako Mamanuga God parau-pamu; Naiya ka nota berokoi wi umanibu dokodoko manako nota ki badidi kabuwaniyawa ki wi makeya makeya e bigabigai mena kwaigamawa. Ko karako ka kabuwa mibai supasupai bauwena wi rabinagau tawawena manako kabuwa ki badidi kabuwaniyau ki mena wi makeya makeya kwaiwagamu. ¹⁸ Bigi naiya wi umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God ororeya mena rikapupu kewowena ki pokere karako ka e yabuiya supasupai bagi kawaya idiwana ki notai mena wi umaniyoto dokodoko bigabigai kwaiwagi.

¹⁹ Wi kataiga ka eba kawaya ki pokere nau keyakeyai mamatarai ki mena suwagani da wi matarau wainapumuri. Naiya ka wi midiga ade wi idaga kerapuga kuduba berokoi nene nidapamawa ade bigi ki mena bigabigai kwaigamawa. Ko karako ka wi nuwaga notaga kuduba Mamanuga God kwe-muri manako e nene bagi supasupai idiwana ki notai mena notapiyoi biga-bigai kwaiwogoi.

²⁰ Wi naiya nota berokoi ki mena diriwai kwaiwagamawa ki makeya ka bigi wi umanibu dokodoko e bigabigaiyoma idiwa ko Mamanuga God e yabuiya supasupai idiwana ki notai wi eba kataigubu. ²¹ Ko wi bigi inako kwaiwagamawa idiwa ki ka wi denai gwede bagi mo wadumupu bo pa mena? Ki pa mena. Tomo ki denai ka po ebo mena. Wi naiya badidi kwaiwagamawa ki karako wainapiyamu ki ka wi midimama wadiniau. ²² Ko bigi kuduba naiya wi umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God e karako rikapupu kewowena manako e eya bigabigaiyoma wi nakanibu. E inako kwaewena ki mibai kipu ka yau kena; Wi karako e eya nene bagi kawaya idiwu

manako ki pokaiya ka wi maramara idiwana kaiwana ki iyai ewa wadumuri. ²³ Nu bigi kwaigemei ki denai ka nu po bananapamu. Ko Mamanuga God e puyoi deni mena nu negebu ka yau kena; Nu Kaiwawonuga Keriso Iyesu pokaiya ka nu iya maramara idiwana kaiwana ki iyai yadamu.

7

Keyakeyai mosi anika naureya

¹ Kowaniyoma, wi ka gora kataigubu ragidai ki pokere nau karako keyakeyai gora naureya suwagani ki wi wainapumuri; Iyapana iyaiya tondau ki ka gora badidi wagau ki e makeya makeya kwaeyogono ko e poyagisi ki ka gora ki kasiyarai e bameya ki mete kewoyagisi. ² Ade keyakeyai mosi ka yau kena; Ridi nima e nobomoi iyaiya tondau ki ka gora taburuba maba e naureya umapu dokodoko ki pokere e nobomoi ki e eba ragipoto. Ko e nobomoi poyagisi ki ka gora taburuba maba e naureya umapu dokodoko ki rikawena. ³ Ki pokere, ridi mosi e nobomoi iyaiya tondau manako ridi ki kayayagisi apunu mosi mete iwono ki ka iyapana e siyomoto, tagisi ke; ‘Kau nobomogi rauru kawakawarapi’. Ko e nobomoi poyagisi ki ka mu inako eba tagisi mibai ka gora naiya e nobomoi naureya umapu dokodoko ki karako rikawena. E apunu kudubai mosi uworoto ki mete baganai.

⁴ Kowaniyoma, nau keyakeyai yau suwagubuwani ki ka wi iyaga ki keya-keyai. Keriso powena ki ka wi e mete popoigubu ki pokere gora naiya wi umanibu dokodoko ki kasiyarai wi bamagau ki kewowena. Karako ka wi iyawena kipu ubupu apunai ki e nene mena idiwu manako ki pokaiya ka nu upinuga Mamanuga God nene ki mibai kirau. ⁵ Nu naiya nota oragai pokaiya nu midinuga kwakwarepunuga badidi kabuwaniyawa ki makeya

makeya mena kwaigemeya idiweya ki ka gora bau-wena nu kwakwarepunuga poisiyasiyai wainapemeya ki notai yangarapupu da nu po upi ki mena kwaigemeya. ⁶ Ko karako ka nu eba gora kobaiya idiwei. Nu Keriso mete popoigibi ki pokere gora naiya nu umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God e rikapupu kewowena. Naiya ka nu gora oragai oka pokaiya tamupu ki mena makeya makeya kwaigemeya ko karako ka Mamanuga God e eya Keyai yawata waunai mebu da nu yawata ki pokaiya upigemei idiwei.

Bigi ade gora ki yonai

⁷ Gora nene ka nu badidi iwagamu? Gora bigi negeyau bo? Ae, pa mena. Ko gora eba bauwagubena ki ka nau badidi maba bigi ki yawatai kataisugubena? Gora wagau ke; ‘Kau waretagi e gwede-gwedei eba yabu gedegede-piyowa.’ Gora inako eba wagubena ki ka nau waretani e gwedegwedei yabu gedegede-pana ki yawatai nau eba kataisugubena. ⁸ Nau bigi eba kwaesugana ki nana gora wagubu ko gora ki pokaiya ka bigi nau rabinaneya ki yangarapupu kipu ubupu manako yabu gedegede ki notai nau rabinaneya kawayawena. Gora ki eba tondibena ki ka bigi nau rabinaneya ki kasiyarai mete eba matarawagubena. ⁹ Naiya, nau gora eba kataisugubuwani ki makeya ka nau iyaiya tondekeya. Ko nau gora ki kataisugubuwani ki ka gora bauwena bigi nau rabinaneya ki yangarapupu kipu ubupu, ¹⁰ manako nau keyaini po maba powena. Gora nau iyasiniyana ki nana wainapuwani ko nau gora ki pokaiya eba iyasugubuwani ko nau po maba posugubuwani. ¹¹ Nau berokoi eba kwaesugana ki nana gora sidibu ko bigi nau yabarani bodapupu ki ubupu nau beraberasinibu ade nau kerapuneya wadubu manako ewa nau susinibu poyo.

¹² Mamanuga God e gorai ka tanai kawayaya ade gora ki rabineya debai ebo ebo ka mete tanai kawayaya, supasupai kawayaya, ade bagi kawayaya. ¹³ Gora bagi kawayaya ki bauwena nau po tegebu bo? Pa mena. Ki ka eba gora nau po tegebu ko bigi nau rabinaneya tondawa ki kipu ubupu gora bagi kawayaya ki pokaiya nau susinibu poyo. Bigi ka berokoi kawayaya ko nu ki mibai naigida mena kataiga-mana wetawetara ki nana ka gora bauwena nu kabuwanibu. Gora pokaiya ka nu biginuga oragetapupu.

¹⁴ Nu katainugu da gora ki ka nu keyainuga nene. Ko nau ka iyapana kaina ki pokere bigi nau umasinibu dokodoko ki yabirisiniyau da nau e mena bigabigai kwaesugakani. ¹⁵ Nau badidi kwaesugakani ki nau babasugubu wani. Nau eba nuwaneya kwaesugana ki nau kwaesugakani ade nau nuwaneya kwaesugana ki nau eba kwaesugakani. ¹⁶ Ko nau eba nuwaneya kwaesugana ki kwaesugakani ki pokaiya ka nau mete mibipakani da Mamanuga God e gorai tapu ka supasupai kawayaya. ¹⁷ Ki pokere nau eba nuwaneya kwaesugana ki kwaesugakani ki ka eba nau niya ki kwaesugakani ko ki ka bigi nau rabinaneya tondau ki e kwaewagau. ¹⁸ Nau kataineya da nau kwakwarepu-neya ka gwede bagi mosi eba tondau. Nau nuwani notani pokaiya ka nau bagi mena kwaesugana wainapakani ko nau bagi mena kwaesugana ki kasiyarai nau bamaneya pa mena. ¹⁹ Gwede bagi ki nau kwaesugana wainapakani ki nau eba kwaesugakani ko berokoi ki nau eba nuwaneya kwaesugana waina-pakani ki nau kawareya kawareya kwaesugakani. ²⁰ Ki pokere, nau notani yau notapakani; Nau eba nuwaneya kwaesugana wainapakani ki kwaesugakani ki ka eba nau niya inako kwaesugakani ko ki ka bigi nau rabinaneya tawawena tondau ki e kwaewagau.

²¹ Nau rabinaneya gwede upiwagau bananapuwani ka

yau kena; Nau bagi kwaesugana wainapakani ko berokoi garugaru mena bauwagau wata ararawagau. ²² Nau nuwani notani pokaiya ka nau Mamanuga God e gorai tapu ki mamamai wainapakani, ²³ ko nau rabinaneya ka nau kasiyara kudubai mosi mete upiwagau wainapakani. Kasiyara ki uburau nau rabinaneya notapakani ki mete kandetagamu manako bigi nau kwakwarepuneya upiwagau ki kasiyarai nau umasiniyau dokodoko. ²⁴ Akae, nau babasugubuwani nuwaboya wainapakani. Nau baididi kwaesugani? Nau kwakwarepuni ka po yawateya kaya-wena kaniyau ki pokere nima waitasini-yoto nau barani yadini? ²⁵ Nau Mama-nuga God paraupakani. Nu Kaiwawo-nuga Iyesu Keriso e mena kwaeyagisi.

Nau niya iyani nene ka nau inako wainapakani; Nau nuwani notani ka Mamanuga God e gorai ki kawareya ukwarau ko nau midini kwakwarepuni ka bigi deneya tainipiyau.

8

Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya idiwomu

¹ Ki pokere, nu Keriso Iyesu e naureya idiwomu ki ka nima mo eba baiyagisi e idai gurai nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi yagisi ke; 'Wi paeremupu'. Pa mena. ² Naiya ka bigi yo po ki kasiyarai nau umasinibu dokodoko ko Keriso Iyesu pokaiya ka Mamanuga God e ebo Keyai ki kasiyarai pokaiya nau rikasinibu iya tegebu. ³ Oragai apunai Mosisi e bauwena gora nu wadiniyana supasupa ki nana tapu ko nu ka bigibigi ki pokere gora ki kasiyarai nubawena nu wadiniyana supasupa ki yawatai mo pa mena. Ko Mamanuga God e ubupu e eya Gubagai nu nene tonopupu nu yawatanuga mebu. Nu beginuga deni mena surupana ki nana ka e iyapana kaina nu maba wenawena. E eya ka bigi pa mena ko e iyapana kaina

nu biginuga nene powena manako ki pokaiya ka e nu biginuga kuduba ki kasiyarai taisi kurakurapupu kewowena. ⁴ Mamanuga God e inako kwae-wena da ki pokaiya ka gora supasupai badidi wagau ki mibai kuduba nu rabinanugu matarawagana ki nana. Nu ka eba nu nubo midinuga kwakwarepu-nuga kabuwaniyau ki kwaigemei ko nu ka Mamanuga God e eya Keyai badidi kabuwaniyau ki mena makeya makeya kwaigemei iwei.

⁵ Iyapana gwedewau mu mubo midimaga kwakwarepumaga nuwaiya tainitamiyau ki makeya makeya kwae-tagamu ki mu nuwamaga notamaga ka nota ki mena kawareya ukwarau. Ko iyapana gwedewau Mamanuga God e Keyai badidi wagau ki makeya makeya kwaetagamu ki mu nuwamaga nota-maga ka Mamanuga God e Keyai nuwaiya badidi wainapiyau ki mena mu notapiyamu. ⁶ Iyapana nima e nuwai notai e ebo midi kwakwarepui tainipiyau ki poisiyasiyai mena wainapiyau makeya makeya kwaewagau ki denai ka e po bananapoto. Ko iyapana nima e nuwai notai Mamanuga God Keyai ki yabiri-piyau makeya makeya kwaewagau ki denai ka e iya ade nuwabagi banana-poto. ⁷ Iyapana nima e midi kwakware-pui ki poisiyasiyai mena wainapiyau ki ka e Mamanuga God e iyarai. Mama-nuga God e gorai badidi wagau ki e eba kwaewagau mibai ka e kwakwarepui pokaiya gora badidi wagau ki kwae-wagana ki yawatai mo pa mena. ⁸ Iyapana gwedewau mu mubo midi-maga kwakwarepumaga nuwaiya ki mena kwaetogomono ki ka Mamanuga God e rabinai ki mu eba wadamu bagi.

⁹ Mamanuga God e eya Keyai wi rabinagau tondau ki ka e nuwaiya badidi wainapiyau ki mena wi makeya makeya kwaiwagi. Ko iyapana gwedewau Keriso e Keyai mu rabinamugu pa mena ki mu ka eba Keriso e nene. ¹⁰ Keriso e eya wi rabinagau tondau ki ka wi midiga kwakwarepuga

bigi pokaiya aita poyagisi ko wi keyaiga ka iyaiya tondono mibai ka wi Mamanuga God e yabuiya supasupai bagi kawaya idiwu. ¹¹ Keriso powena ko Mamanuga God e ade iyapupu kipu ubupu. E Keyai wi rabinagau tondono ki ka e Keriso iyapupu kipu ubupu ki maba ka e Keyai wi rabinagau tondau ki pokaiya ka e wi midiga kwakwarepuga aita puwayagisi ki mete iyapoto.

¹² Kowaniyoma, nau yonani yau wi nidiyani wainapumuri; Mamanuga God nu nene kawaya daganani wainapupu kwaewena ki pokere denai ka nu e nuwaiya badidi idiwana wainapiyau ki mena nu makeya idiwomu ko eba nu midinuga kwakwarepunuga nuwaiya taininiyau ki inako idiwomu. ¹³ Nu midinuga kwakwarepunuga nuwaiya taininiyau ki mena kwaigomu idiwomu ki ka nu denai po bananapamu. Ko nu berokoi badidi kwaiwagamana waina-pemei ki kuduba Mamanuga God e Keyai negebu ki kasiyarai pokaiya deni mena taisi kurakurapamu tainipamu poyo ki ka nu iya maramara idiwana kaiwana ki iyai aita ewa yadamu.

¹⁴ Iyapana gwedewau Mamanuga God e eya Keyai mu yabiritamiyau makeya makeya kayatagamu ki ka mu Mamanuga God e munuiyoma mibai. ¹⁵ Mamanuga God e eya Keyai wi negebu ki ka eba wi kudu ki bigabigai ade kwaiwagamana ki nana negebu. Pa mena. E Keyai pokaiya ka nu e eya munuiyoma mibai wenaigibi ki pokere e Keyai ki kasiyarai pokaiya ka nu eyaka eyaka nu Kawainuga God inako parau-pomu, iwogomu ke; 'Mamai, kau ka nau Mamai mibai'. ¹⁶ Mamanuga God e eya Keyai bauwena iyapana kaina nu keyainuga mete dibipupu ki matarapiyau da nu Mamanuga God e munui-yoma idiwei, ¹⁷ ki pokere e ubupu e iyapanaiyoma mu puyomaga winepupu e eya bameya nakapupu ki puyoi e nu mete negeni yadamu. Ko eba ki mena; E puyo Keriso kweyana ki nana

winepupu nakapupu ki puyoi mete kina ki e nu mete negeni yadamu. Keriso bita yo midi makari bananapupu ki maba nu mete inako bananapamu ki ka aita ewa e esida kawaiwena tondau ki wateya nu mete kina e mete ewapuru ika idiwomu.

Nu aita ewa Mamanuga God e taneya idiwomu

¹⁸ Nau inako wainapakani; Nu karako yewe wairau bita yo midi makari bananapemei ki kuduba ka maraitau erida ko aita ewa Mamanuga God e taneya e gwede bagi kawayu mosi matarapoto nu negeni ki ka kawayu esida. ¹⁹ Mamanuga God e munuiyoma nu watanuga matarapana negeyana marai bauwagana ki nana ka e yamanai kuduba karako bagi ububuratagamu nawanai idiwu. ²⁰⁻²¹ Mamanuga God e ebo nuwaiya badidi notapupu ki e kwaewena ki pokere gwedegwede kuduba yewe wairau wenatagubu ki idiwono kaiwono da mu maramaga baiyagisi ki ka mu popotagisi puwa-tagisi. Ki ka eba mu mubo nuwamugu puwatagamana ko Mamanuga God e ebo wagubu ki makeya wenayagisi. Ko mara aita bauwagana da mu inako eba puwatagamana ki nana ki nawanai mu karako idiwu. Mara ki baiyagisi ki ka Mamanuga God e yamanai kuduba ki mo eba puwayagisi. E ubupu e munu-iyoma nu rikanibu e eya taneya nakanibu idiwei ki maba ka e uburoto manako po kasiyarai e yamanai kuduba umatapu dokodoko ki e rikapoto da mu mete kina e taneya bagi kawayu inako idiwono.

²² Nu katainugu da Mamanuga God kunuma waira yamanapupu makeya yabadawa da karako ka ridi munu wenapamana makarai wainapiyamu ki makarai maba ka e yamanai kuduba ki mu mete wainapiyamu 'aige aige' tagamu idiwu. ²³ Ko eba mu mena makaritagamu ko nu e Keyai pokaiya puyo yabiri wadimipi ragidai ki nu

mete kina nu rabinanugu makarigemei 'aige aige' inako iwegemei. Mamanuga God ubupu nu kodanibu ki mibai e matara-pana ade gwede oragai nu umanibu dokodoko ki kuduba e rikapana ki marai bauwagana ki nana ki nawanai nu idiwei.

²⁴ Karako ka nu mibai ki nu yabunugere matarau eba empemei ko Mamanuga God aita ewa gwede matara-wagana wagubu ki nu sumapemei. Nu sumanuga ki pokaiya ka e iya waunai negebu manako gwede ewa bauwagana wagubu ki nawanai nu idiwei. E gwede-gwede ki kuduba karako nu negebena kewowagubena ki ka nu gwede mo eba sumampibena nawanai idimpibena, ²⁵ ko karako ka nu gwede eba empemei ki bauwagana nawanai idiwei ki pokere nu eba iyaruiyaruigomu ko kwarisigomu nawanai idiwomu.

²⁶ Ki maba, nu nuwanuga notanuga ka kasiyarai pa mena ko Mamanuga God e eya Keyai negebu ki nu waitaniyau ade toginiyau. Nu badidi maba Mamanuga God bameya waita nene gurigurigamana ki nana ki nu nuga naigida eba katainugu. Ko e Keyai ki e madanai ka daikere daikere ki pokere e nu nene uburau Mamanuga God kawareya kawareya siyau. Nu mibi yadi ubumei Mamanuga God siyemei ki ka maraitau erida ko e eya Keyai nu nene uburau nu nuwaboyanuga matarapiyau ade mibai 'ikui akui' Mamanuga God kabuwapiyau ki ka kawaya esida eba iwagamana makai. ²⁷ Mamanuga God e ka iyapana kuduba nu nuwanuga notanuga empiyau ki apunai ki pokere e eya Keyai nu rabinanugu badidi wainapiyau ki e mete empiyau. Ade Mama-nuga God e nuwaiya ki kuduba e eya Keyai ki mete kataiwena ki pokere e keyai ki nu nene uburau Mamanuga God nuwaiya badidi wainapiyau ki makeya mena kawareya kawareya e siyau.

²⁸ Nu kataigibi wetawetara da Mama-nuga God e ebo

nuwaiya winetapu nakatapu e mena nota kwarikwarisi-piyamu ragidai ki mu bamamugu gwede ebo ebo baitagisi ki ka Mamanuga God uburoto gwede ki kuduba wirapoto mu bagimaga nene taroto.

²⁹ Iyapana gwedewau Mamanuga God ororeya mena ubupu mu winetapu ki ka e ororeya mena mu e eya nene mete nakatapu kewowena da mu nuwamaga notamaga e Gubagai nuwai notai ki maba wenawagana ki nana. Mu e munuiyoma inako idiwono ki ka e munuiyoma ropani kawayu ki mu paunamugu ka e eya Gubagai yabiri uburono. ³⁰ Iyapana gwedewau e eya nene winetapu ki mu nene e mete wagubu. Ade iyapana gwedewau e mu nene wagubu ki ka e ubupu e eya yabuiya mu iyapana bagi supasupai mete tadebu. Ade iyapana gwedewau e iyapana bagi supasupai tadebu ki ka e eya tanai bagi kawayu ki mu mete tagebu.

Mamanuga God e Keriso pokaiya nu nota kwarikwarisiniyau

³¹ Nau suwagubuwani yau kuduba ki mibai nu wainapamu ki ka nu denai badidi iwagamu? Mamanuga God nu nene uburau ki ka nima baiyagisi nu raruniyoto? Ki pa mena. ³² Mamanuga God ubupu nu nene kwaewena ka kawayu daganani esida. E eya Gubagai ki e eba wakitapupu ko e ubupu e Gubagai ki wadubu nu nene puyo tapu ki pokere gwedegwede bagibagi kuduba ki e deni mena nu mete negeni. ³³ Nima maba uburoto Mamanuga God winenibu ragidai nu weryakauraniyoto yagisi da nu paerenuga mete kina? Ki pa mena, mibai ka Mamanuga God e eya ubupu nu iyapana bagi supasupai nidibu. ³⁴ Nima maba uburoto e idai gurai nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi bita negeni? Ki pa mena, mibai ka Keriso Iyesu e bauwena manako nu nene powena. Ko eba

ki mena, e ade iyawena kipu ubupu karako Mamanuga God e idai garu deneya tondau. E ka tawiri ogayawa apunai ki pokere e nu nene uburau Mamanuga God bameya nu yonanuga wagau. ³⁵ Keriso nu nota kwarikwarisiniyau ki pokere nima maba baiyagisi e nu nota kwarikwarisiniyau ki notai meyoto puru ewanauwapoto? Bitu nu puruniyoto bo? Midi makari nu puruniyoto bo? Iyapana nu giriniyamu pasuniyamu ki mu ubumoto nu puruni-moto bo? Wetei nu puruniyoto bo? Kaikayokayoi idiwomu ki nu puruniyoto bo? Berokoi ebo ebo yabaranugu bauwagau ki nu puruniyoto bo? Bo po nu bamanugu baiyagisi ki nu puruniyoto bo? Ae, pa mena. Gwede mosi inako ki eba baiyagisi Keriso nu nota kwari-kwarisiniyau ki notai meyoto puru. Pa mena. ³⁶ Yona yau nene ka Mamanuga God e okai wagubu ke;

'Kau pokagere ka nu maramara kemora nawaru po yawateya iwei.

Iyapana naunuma kwaetagamu papa naumu ki maba nu bamanugu mu inako mete kwaetagamu.'

³⁷ Bitu ebo ebo yau kuduba nu bamanugu bauwagau ki ka nu eba kekeraigemei ko nu nota kwarikwarisiniyau apunai ki e pokaiya ka nu wata-nugu mena ragiragi kawaya ubumei. ³⁸⁻³⁹ Nau karako suwagani ki katai ka nau naigida mena kataisuwagubuwani wetawetara yau kena; Nu Kaiwawonuga Keriso Iyesu nu nene kwaewena ki pokaiya ka Mamanuga God nu nota kwarikwarisiniyau ko e notai ki ka gwede mosi eba baiyagisi bodapoto. Poyo bo iya bo kunuma aneyai bo kunuma kawakawai bo kunuma kasiyarai bo kunuma kawareya esida bo waira kobaiya erida bo gwede mo karako bananapemei bo mara ewa bananapamu bo Mamanuga God e yamanai marai kawai inako ki mo eba baiyagisi e nu nota kwarikwarisiniyau ki notai meyoto puru. Ki pa mena.

9

Mamanuga God ade e iyapanaiyoma winetapu ragidai

¹ Nau ka Keriso e nene ki pokere nau yona mibai mena suwagakani ko eba berasugakani. Nau rabinaneya badidi sidiyau kabuwasiniyau ki ka Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawayi ki e mete mibipiyau da nau eba berasuga-kani. ²⁻³ Nau nuwani notani maramara nau niya iyapananiyoma nau wenani eyaka mena ragidai ki mu nuwaboya-maga wainapakani ade nau rabinani mu nene makariwagau. Mamanuga God nau tagararasinibena ade nau wadisini-bena e gari tagaiya kwenusinibena da ki pokaiya mu Keriso sumampena ki ka baganai. ⁴ Mamanuga God ubupu Diyu ragidai e ebo munuiyoma winetapu tadebu ade e eya tanai bagi kawayi ki mu kawarimugu kawapu mete iwa. E gwaiyabai wagubu ki ka mu nene ade e gorai oragai apunai Mosisi kwebu ki mu mete wadumupu. Mu e si badidi maba tepapamana ki yawatai e mu kabuwa-tapu ade gwaiyaba ebo ebo ki e mete tadebu kaimatana. ⁵ Diyu ragidai mu ripakwarak-waramuguma ka kunu kerarai ki ragidai. Keriso bauwena iyapana kaina nu maba wenawena ki ka e mu kunumaga ki rabineya wenawena. Keriso e ka gwedegwede kuduba ki debai. E ka ade nu Kawainuga God ki pokere e si nu maramara esida mena tepapomu idiwomu. Ki mibai.

⁶ Mamanuga God ubupu Diyu ragidai mu bamamugu gwaiyabawena ki ka e paerepupu mibai eba kwaewena bo? Ae, pa mena. Ko iyapana gwedewau kwakwarepu pokaiya tawana Isiraero ragidai wenatagubu ki ka eba mu kuduba Mamanuga God mu winetapu ragidai mibai. ⁷ Ade iyapana gwedewau mu kwakwarepumaga pokaiya oragai apunai Eburamu e kunui rabineya wenatagubu ki ka eba mu kuduba oragai apunai Eburamu e momai mibai. Pa mena.

Mamanuga God ubupu apunu Eburamu sibu, wagubu ke; 'Kau gubagagi Aisiki e mena ewai pokaiya ka kau sigi kawayagisi kawayayagisi.' ⁸⁻⁹ Yona ki ka keyakeyai, ko ki mibai ka yau kena; Mamanuga God ubupu apunu Eburamu gwaiyabapupu, wagubu ke; 'Nau mara winepuwani tapuwani ki marai bai-yagisi ki ka nau ade wirasugani bausugani manako kau wainagi Sera kau gubagagi wenapoto'. E inako wagubu ki pokere apunu Eburamu e ewai kwakwarepu pokaiya wenatagubu ki ka eba mu kuduba e ewai mibai. Pa mena. Iyapana gwedewau Mamanuga God e gwaiyabai wagubu ki pokaiya wenatagubu ragidai ki mu mena ka oragai apunai Eburamu e ewai mibai.

¹⁰ Eba ki mena, ko keyakeyai mosi ka ade yau kena; Ridi Rebeka e gubagaiyoma apeya ki mu mamamaga ka eyaka mena nu ripakwarakwaranuga apunu Aisiki. ¹¹⁻¹² Ko ridi Rebeka e gubagaiyoma nasuruwa apeya mu nene Mamanuga God badidi notapupu ki eba mu wenamaga pokaiya matarawagana ko e ebo nuwaiya wainapupu baganai ki mena pokaiya matarawagana ki nana ka e ridi Rebeka sibu, wagubu ke; 'Tatai uburoto e yowai bigabigai kwaeyogono.' Mu eba wenatagubu ade gwede bagi bo berokoi mo eba kwaetagubu ki makeya ka Mamanuga God ridi Rebeka yona ki sibu manako ki pokaiya ka nu kataigibi wetawetara da Mamanuga God eba mu upi badidi kwaetagubu ki pokaiya mu mo e eya nene winepupu. E ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki mena pokaiya ka e inako kwaewena. ¹³ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; 'Nau apunu Diyai kapu nota kwarikwarisipuwani ko apunu Iso e nau keipuwani.'

¹⁴ Mamanuga God e inako wagubu, ki pokere nu badidi iwagamu? E eba supasupai kwaewena bo? Ae, pa mena. E supasupai mena kwaewena, ¹⁵ mibai ka e oragai apunai Mosisi yona yau sibu, wagubu ke;

‘Nau iyapana gwedewau nuwanuwatamana wainapani ki nau mu nuwanuwatamani.

Ade nau iyapana gwedewau waitatamana wainapani ki nau mu waitatamani.’

¹⁶ E yona ki wagubu ki pokere nu kataigibi wetawetara da ki ka eba iyapana kaina nu nubo nuwanugu wainape-me i bo kwaigemei ki pokaiya Mamanuga God nu nene kwaewagau ko ki ka e ebo nuwaiya nuwanuwaniyana wainapiyau ki mena makeya e kwae-wagau. ¹⁷ Takari kawayu ka Mamanuga God tawana Idipi ragidai mu kawai-maga Pero e nene oka tapu ade sibu wagubu ke; ‘Kau apunu kawai uburana ki nana winenibuwani ki mibai ka yau kena; Kau pokagere ka nau kasiyarani matarayagisi ade ki pokaiya ka nau sini tawana tawana kuduba kawayayagisi kayayagisi.’ ¹⁸ Ki pokere, Mamanuga God iyapana gwedewau nuwanuwa-tamana wainapiyau ki ka e mu nuwanuwatamini ade gwedewau wagemamatagamana wainapiyau ki ka e uburoto mu rabinamaga yadini ragiragi.

¹⁹ Wi mosi nau bani sidimuri, iwagi ke; ‘Kau nuwegei ki mibai maba ki ka nu iyapana kaina badidi maba Mamanuga God e nuwaiya wainapiyau ki baibigapamu? E ebo nuwaiya waina-piyau ki mena makeya wenawagau ki ka e badidi maba uburoto nu nidiyoto wirawira?’ ²⁰ Wi mosi yona inako iwagi ki ka nau denai suwagani ke; ‘Kabai, kau ka nima da kau Mamanuga God siyei siyasiya?’ Kurari yamanawagau apunai kurari mosi e ebo nuwaiya wainapiyau ki makeya yamanapoto ki ka kurari ki eba uburoto yamana apunai ki siyoto, yagisi ke; ‘Kau gwede nana nau inako yamanasinibi?’ ²¹ Kurari yamanawagau apunai nimadi yadini ki ka e ebo nuwaiya wainapiyau ki makeya kwaeyagisi manako nimadi damu eyaka mena ki pokaiya kurari apeya yamana-tamini; Mosi ka bagi

kawaya poraga nene ko mosi ka eba bagi asusu yaba-yababa nene.

²² Nau kurari naureya suwagubuwani ki ka pa keyakeyai ko ki mibai ka yau kena; Mamanuga God e nuwapupui ade e kasiyarai matarawagana ki nana ka e iyapana oragai bigi kwaetagamawa ki denai bita mu tageyana ki nana waina-piyawa. Ko e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere mu bita wadamana yawateya kayatagamawa ki ka e nuwai mu bamamugu pupuwagawa ki e wirapupu manako kwarisiwena bita tageyana ki garugaru mu eba tagebu. ²³ Ade e tanai bagi kawaya ki mete matarawagana ki nana ka e nu karako idiwei nu nuwaboyanuga kawaya daganani wainapupu. E ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e ubupu nau karako suwagani yau kwaewena; Nu gwedewau e ororeya mena winenibu da nu e tanai bagi kawaya ki wadamana ki nana ki ka e nu tenibu manako e tanai bagi kawaya ki awana maba nu kawarinugu kwebu wira. ²⁴ Nu ka e iyapanaiyoma winenibu ragidai. E eba Diyu ragidai mu mena paunamugu nu kwananibu ko iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu ka e iyapana-iyoma nu mete kwananibu. ²⁵ Mama-nuga God e wagubu ki ka oragai apunai Oseya oka yau tapu, wagubu ke;

‘Iyapana gwedewau ki naiya nau iyapananiyoma mu eba tade-buwani ki karako ka nau iyapananiyoma mu tadeyani.

Ade iyapana gwedewau ki nau eba nota kwarikwarisitamekeya ki karako ka nau ‘nota kwarikwarisinyakani ragidai’ mu tadeyani.

²⁶ Wata naiya nau iyapananiyoma mu eba tadebuwani wateya, wata eyaka mena ki rabineya ka nau karako mu tadeyani suwagani ke;

Nau ka wi Mamaga God maramara tondakani apunai ade wi ka nau mununiyoma.'

²⁷ Oragai apunai Aisaiya e ka tawana Isiraero ragidai mu nene ubupu e bonanai ragiragi kawayaya wagubu ke; 'Mu ka ropani kawayaya naya egi papateya eba iyabapamana makai ki maba ko Mamanuga God mu eba ropani iyatamini. ²⁸ Mibai, madega kauwagau madega posiwagau ka Mamanuga God garugaru mena e badidi wagubu ki kwaeyagisi iyapana kuduba bita tageni.'

²⁹ Naiya mena ka apunu Aisaiya yona ade mosi wagubu ke; 'Nu Kaiwawonuga Kasiyarai Kawayaya Esida Apunai nu momonuguma dai eba kwanatapena nakatapena, ki ka nu momonuguma ewa eba wenatagumpena, ade tawana Sodomu yo Gomora gogatagubu ki maba nu mete inako gogaigumpena.'

Tawana Isiraero ragidai eba sumatagubu

³⁰ Karako ka nu badidi iwagamu? Nau suwagani wainapumuri; Iyapana kwaiyanai ragidai ki ka Mamanuga God e yabuiya supasupai idiwana ki nana ki yawatai mu eba kwaenepamawa kwaetagamawa ko mu sumamaga mena pokaiya ka Mamanuga God mu iyapana bagi supasupai tadebu. ³¹ Ko tawana Isiraero ragidai ki ka mu mubo kasiyara-maga pokaiya ka mu gora ki makeya makeya wiwirapamawa da mu gora ki pokaiya Mamanuga God e yabuiya supasupatagamana ki nana kwaetaga-mawa, ko mu mibai mo eba banana-mupu. ³² Mu badidi pokere mibai ki eba bananamupu? Ki mibai ka yau kena; Mu ka mu mubo kasiyaramaga pokaiya kwaetagamawa ko eba mu sumamaga pokaiya Mamanuga God e yabuiya supasupatagamana ki nana kwae-tagamawa. Iyapana 'pisipisitamana bebedai' ki kawareya ka mu pisipisitapu

gwemupu manako madanai daikere sumupu. ³³ Bebeda ki nene ka Mama-nuga God e okai wagubu ke; 'Empumuri, nau tawana Saiyoni rabineya bebeda mo winepuwani kaupuwani.

Iyapana kaiwono manako bebeda ki pokaiya ka mu pisip-isitamini gwepomoto.

Ko iyapana gwedewau e sumapomoto ki ka midimama mu eba waditamini. Pa mena.'

10

¹ Kowaniyoma, nau naubo iyapananiyoma tawana Isir-aero ragidai mu nuwaboyamaga waina-pakani ade nau nuwani notani eyaka mena pokaiya Mamanuga God bameya mu nene gurigurisugakani da e iya waunai mu tageni.

² Mu Mamanuga God notapiyamu e nene ragiragi kawaya kwaetagamu ki nau yabunere mu emitamakani ko mu mibai naigida eba kataitagubu were kwaetagamu.

³ Mamanuga God badidi maba iyapana tetamiyau e ebo iyapanaiyoma bagi supasupai mu nakatamiyau ki yawatai mu eba kataitagubu ko mu mubo supasupatagamana yawatai ki mena kwaenepiyamu. Nu Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwana ki yawatai nu kabuwanibu ki mu eba mibimupu. ⁴ Oragai apunai Mosisi gora tapu ki pokaiya nu Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwana ki marai ka ororeya mena kewowena. Keriso bauwena gora ki koritapupu ade yawata waunai mo mebu da iyapana gwedewau e sumapomoto ki mena pokaiya ka Mamanuga God uburoto e eya iyapanai-yoma bagi supasupai mu tadeni.

⁵ Iyapana gwedewau wainapiyamu da mu gora pokaiya Mamanuga God e yabuiya supasupai idiwana ki nana ki mu nene ka oragai apunai Mosisi oka yau tapu, wagubu ke; 'Iyapana nima gora badidi wagubu ki makeya makeya

kwaewagana wainapiyau ki ka e gora kuduba ki kwaeyogono pokaiya tondono kaniyono.’ ⁶ Ko nu sumanuga pokaiya Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwana ki nana ka Mama-nuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Wi mo eba notapumuri iwagi ke; Iyapana nima yaroto usi kunumau Keriso yadini kaworoto? Wi inako eba notapiyoi,’ ⁷ ade eba iwagi ke; ‘Nima suroto uri waira kobaiya popai ragidai mu bama-mugu Keriso yadini umunoto?’ ⁸ Nu inako eba iwogomu ko Mamanuga God e okai wagubu ka yau kena;

‘Mamanuga God e yonai ka wi bamagau, wi umunugau, ade wi rabinagau.’

Suma yonai yau mena ki nu dimaigemei iwei;

⁹ Iyapana nima e umunui pokaiya matarau wagau ke, ‘Iyesu e ka nau Kaiwawoni’, ade e nuwai notai eyaka mena sumapiyau da Iyesu e ka powena ko Mamanuga God e ade iyapupu kipu ubupu, iyapana nima inako notapiyau ki ka e iya waunai yadini. ¹⁰ Nu nuwa-nuga notanuga pokaiya sumaigemei ki pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidiyau. Ade nu nubo umununuga pokaiya iwegemei da ‘Iyesu e ka nu Kaiwawonuga’, nu inako iwegemei ki pokaiya ka e iya nu negeyau. ¹¹ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Iyapana nima uburoto nu Kaiwawonuga sumapoto ki ka e midimama eba yadini ko mibai bananapoto.’ ¹² Yona ki ka Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai nu kuduba yonanuga mibai ka Mamanuga God e yabuiya ka nu kuduba nu kiyabunuga eyaka mena. Iyapana kuduba nu Kaiwawonuga eyaka mena ka e eya mena. Iyapana gwedewau e nene tagisi ki ka e uburoto mu waditamini bagi. ¹³ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Iyapana nima yagisi ke; ‘Kaiwawoni ke, kau iyasini’, nima inako yagisi ki ka Mamanuga God uburoto e waitapoto manako iya waunai kweyoto.’

¹⁴ Ko iyapana e eba sumapiyamu ki ka mu badidi maba waita nene e bameya tagisi? Ade mu e yonai eba wainamupu ki ka mu badidi maba e sumapomoto? Ade iyapana dai ki e yonai eba dimatogomono ki ka iyapana badidi maba e yonai ki wainapomoto? ¹⁵ Ade e sumapiyamu ragidai eba ubumoto dimatagamana ragidai winetamini tonotamini ki ka mu badidi maba kayatagisi e yonai dimatogomono iwono? Ki pa mena. Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Mamanuga God e yonai bagi kawaya tagamu ragidai bautagamu ki ka nu mama-maigamu.’

¹⁶ E yonai tagamawa ragidai mu bautagubu e yonai ki tagamawa ko tawana Isiraero ragidai dai mena eba ropani yona ki mibimupu. Oragai apunai Aisaiya ki nene oka yau tapu, wagubu ke; ‘O, Kaiwawonuga, iyapana eba ropani kau yonagi iwagibi ki waina-mupu sumamupu.’

¹⁷ Ko baganai, nu dimaigemei iyapana wainapiyamu ki mena pokaiya ka mu rabinamugu suma matarawagau. Ade nu badidi dimaigemei ki ka nu Keriso e yonai bagi kawaya ki mena dimaigemei.

¹⁸ Nau karako wi manuniyani; Tawana Isiraero ragidai mu ka Mama-nuga God e yonai eba wainamupu ki pokere mu eba sumatagamu bo? Pa mena, mu e yonai wainamupu mibai ka Mamanuga God e okai wagubu ke; ‘Nau yonani tagamawa ragidai mu kayatagubu tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posi-wagau nau yonani tagamawa iwa.

Mu badidi tagamawa ki yonai ka iyapana kuduba wainamupu gawarara.’

¹⁹ Nau wi ade manuniyani; Tawana Isiraero ragidai mu ka Mamanuga God e yonai eba kataitagubu ki pokere eba sumatagamu bo? Pa mena. Mu e yonai kataitagubu mibai

ka oragai apunai Mosisi e takari kawayi yabiri ubupu wagubu ke;

‘Iyapana kwaiyanai pa asusu idiwu ragidai ki ka nau yonani mu tadeyani manako mu bamamugu wi nuwaroroiwagi.

Katai bamamugu pa mena ragidai ade notababa idiwu ragidai ki ka nau yonani mu kataitagisi manako wi nuwaga mu bamamugu pupuyagisi.’

²⁰ Ki eweya ka oragai apunai Aisaiya yabarayabara ubupu yona matarau wagubu ke;

‘Iyapana nau kwaeneni eba kwae-tagamawa ragidai ki mu nau bananasinimupu,

ade iyapana nau nene eba tagamawa ragidai ki mu bamamugu ka nau matarasugubuwani.’

²¹ E iyapana kwaiyanai ragidai mu nene inako wagubu ko tawana Isiraero ragidai mu nene ka e wagubu ke; ‘Mu waratamana ki nana ka nau maramara kemora nawaru mu nawanamaga tondekeya ko nau umununi ki mu eba wadumupu ko mu gagayasinimupu.’

11

Diyu ragidai eba ropani Mamanuga God sumamupu

¹ Nau karako wi ade manuniyani wainapumuri; Mamanuga God e eya iyapanaiyoma Isiraero ragidai ki e deni mena mu tagararatapu kamaditapu bo? Ae, pa mena. E mu eba kamaditapu. Nau Poru nau ka mibai tawana Isiraero ki taubanuwai mosi. Nau ripakwarakwarani ka oragai apunai Eburamu ade nau kununi ka Bendimani. ² Mamanuga God e eya iyapanaiyoma ki e ororeya mena e eya nene winetapu ragidai ki mu e eba kamaditapu. E okai rabinaya oragai apunai Eraidiya nene badidi wagubu ki wi kataigau. Mara mosi ka apunu Eraidiya ubupu manako Mama-nuga God genepupu da e

tawana Isiraero ragidai giritamana pasutamana ki nana sibu, wagubu ke; ³ ‘Kaiwawoni, tawana Isiraero ragidai ubumpu kau bonanagi wainapamawa tagamawa ragidai kuduba namutampu gawarara. Mu kau tagaranimpu ade nu papa kau nene puyo pasumei watai ki mu mete koritamupu. Karako nau niya mena tondakani kau yonagi suwagakani ko mu ubumu nau mete susinimana po kwaetagamu.’ ⁴ Oragai apunai Eraidiya inako wagubu ko Mamanuga God denai e badidi sibu? E sibu, wagubu ke; ‘Nau naubo iyapananiyoma momorapa Bara eba tepapiyamu ragidai kuduba 7,000 ki nau winetapuwani nau naubo nene nakatapuwani ika idiwu.’ Mamanuga God e ubupu oragai apunai Eraidiya inako sibu, ⁵ ko ki maba karako ka e mete ubupu e ebo iyapananiyoma eba ropani inako mete winenibu. Nu paere-nuga ki denai bita nubo wadamana ko nu bitanuga ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi e eya nene nakanibu idiwei. ⁶ Nu eba gwede bagi mosi e nene kwaigibi da e ki denai nu winenibu e eya nene nakanibu. Pa mena. Ko e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e inako kwaewena manako deni mena nu wadinibu bagi. Nu gwede bagi mosi e nene kwaigumpena manako ki denai e nu wadinibena bagi ki ka e ebo nuwai notai kawayu nu bamanugu ki mibai pa mena kororai.

⁷ Karako badidi? Nau nidiyani wainapumuri; Tawana Isiraero ragidai mu mubo kasiyaramaga pokaiya gwede kwaenepamawa iwa ki mibai mu eba bananamupu ko mu paunamugu ka Mamanuga God nu winenibu ragidai eba ropani ki nu mena mibai ki banana-mipi. Nu iyapananuguma dai ki ka mu wenagumaga bodamupu ki pokere Mamanuga God mu nene wagubu ki mu eba wainamupu. ⁸ Mamanuga God e okai mu nene wagubu ke; ‘E mu nuwamaga notamaga gudui umapu da mu katai mo

eba kataitagisi,
 ki pokere naiya mena idiwa kebomawa da karako ka mu
 yabu tamiyamu, yabu tamiyamu ko gwede mo eba
 empiyamu;
 Wainapiyamu, wainapiyamu ko mibai mo eba
 wainapiyamu.'

⁹ Oragai apunai Dewida e ka tawana Isiraero ragidai mu
 nene yona yau wagubu ke;

'Mu poragatagamu ki nau nuwaneya mu mamamamaga ki
 denkoe maba wirayagisi mu muga waditamini ade
 mu kerapumugu pisipisitamini da mu gwepomoto
 bita yadini.

¹⁰ Nau nuwaneya sisipu mu yabu-maga kenepoto da mu
 mibai eba empomoto ade mu bitamaga kawara-
 piyamu ki mu tagamugu tauniyono da mu mara-
 mara dudutogomono iwono.'

Oragai apunai Dewida mu nene inako wagubu, ¹¹ ki
 pokere nau kawareya wi ade manuniyani; Diyu ragidai mu
 bigimaga pisipisitapu ki ka mu deni mena gwemupu bo?
 Pa mena, mu eba deni mena gwemupu ko mu paeremaga
 ki pokaiya ka Mamanuga God ubupu iyapana kwaiyanai
 ragidai iya tagebu da Diyu ragidai nuwarorotagamana
 manako iya ki mete kwaenepamana ki nana. ¹² Diyu
 ragidai bigitagamawa kebomawa ki pokaiya ka Mamanuga
 God wirawena iyapana kuduba tawana tawana idiwu ki
 mu waditapu bagi. Diyu ragidai puyo naiya wadumupu ki
 puyoi mu kaumupu manako mu paeremaga ki pokaiya ka
 Mamanuga God ubupu puyo bagibagi iyapana kwaiyanai
 ragidai tagebu. Ko ki ka ade maraitau erida; Diyu
 ragidai kuduba aita ewa mu notamaga wira-yagisi manako
 iyapana kwaiyanai ragidai mete ewapuru dibipomoto ki
 makeya ka Mamanuga God e puyoi bagi kawayaya esida ki
 matarayagisi.

Iyapana kwaiyanai ragidai badidi maba iya wadumupu

¹³ Karako ka iyapana kwaiyanai ragidai wi yonaga nau suwagani; Wi nene ka Mamanuga God nau tonosinibu ki pokere nau e upi tegebu wi paunagau makeya makeya kwaesugakani ki ka nau midimama eba wainapakani ko yabarayabara upisugakani. ¹⁴ Nau upini kwaesugakani ki pokaiya ka nau nuwaneya nau niya iyapananiyoma Diyu ragidai mu rabinamaga tepapani da mu wi iyaga waunai ki empomoto ki ka mu dai mete notamaga wirayagisi da Mamanuga God mu iyatamini. ¹⁵ E ubupu Diyu ragidai tagararatapu ki pokaiya ka e ade ubupu iyapana tawana tawana kuduba naiya e iyaraiyoma idiwa ki mu wiratapu e eya iyapanai-yoma tadebu. Ko aita ewa Diyu ragidai mete notamaga wirayagisi da Mama-nuga God mu ade tetamini e gari rabineya nakatamini ki makeya ki ka gwe iyapana popai ragidai ade iya-tagubu kimpu ubumpu ki maba.

¹⁶ Nau keyakeyai ki mo suwagani wainapumuri; Iyapana kokorau maura amotana tepomoto puyo Mamanuga God kweyomoto ki ka kokora ki kuduba mete e nene. Ade ripa mo witai Mama-nuga God nene ki ka ripa ki naurai ade ragai kuduba mete e nene.

¹⁷ Mamanuga God e ripa mewara-pupu ki ragai dai ka e purupupu isiya-pupu manako ripa kudubai dai mu ragimaga ki e tepupu ripa mewarapupu ki naureya dibipupu manako sidara-pupu siwisiwipupu. Ripa kudubai ki kena ka keyakeyai ko ki mibai ka wi iyapana kwaiyanai ragidai. Ade ripa mewarapupu ki mete keyakeyai ko ki mibai ka Diyu ragidai. Mamanuga God wi tenibu ripa mewarapupu ki naureya dibinibu da wi siwiga wenawena manako karako ka wi ripa ki pokaiya iyaigubu ade ripa ki kasiyarai negeyau ki pokaiya e naureya idiwu. ¹⁸ Ki pokere wi ripa mewarapupu ki ragai dai kaikira-tagubu emitamuri ki ka wi mu eba wereyakauratamuri bo wi wiga yabara

kawakawaraiwagi. Wi ka eba ripa ki witai da wi yabara kawakawaraigamana ki nana ko wi ka pa ripa ki ragai. Wainapumuri; Ripa witai uburau ripa naurai ade ripa ragai kuduba togipiyau, ko eba ripa ragai uburau ripa witai ki togipiyau. Pa mena.

¹⁹ Ko wi bani inako wainapiyamu, iwagamu ke; ‘Mamanuga God ripa mewarapupu ki ragai oragai dai purupupu da wata ki nu wadimipi.’ ²⁰ Ki mibai, ko ade wainapumuri; Diyu ragidai mu ka Mamanuga God eba sumamupu ki pokere e mu purutapu, ade wi ka e sumamupu ki pokere mu watamaga ki e wi negebu da wi karako e naureya idiwu. Ko e wi nene kwaewena ki pokaiya wi eba yabara kawakawara-iwogoi ko Mamanuga God e kudeya wainapiyoi, ²¹ mibai ka ripa ragai gwiya-pupu apunai wi gwiyaniana ki nana ki kasiyarai e mete wadubu.

²² Keyakeyai yau pokaiya ka nu kataigibi da Mamanuga God e ka bagi mena kwaewagau ki apunai ko e ka ade bita ragiragi mete negeyau ki apunai. Diyu ragidai mu mubo bigimaga pokaiya paeremupu gwemupu ki mu bamamugu ka e bita ragiragi tagebu ko wi bamagau ka e bagi mena kwaewena. Wi e nuwaiya badidi wainapiyau ki mena makeya makeya kwaiwogoi yamoi ki ka e bagi mena wi bamagau kwaeyogono yarano. Ko wi paerepumuri ki ka e ripa ragai gwiya-piyau ki maba wi mete gwiyaniyoto. ²³ Diyu ragidai mu suma-maga kauwena ki mu notamaga ade wirayagisi da mu sumatogomono ki ka Mamanuga God mu tetamini mu wata-maga oragai ki watamugu watamugu dibidibitamini sidarapoto wenatagisi, mibai ka mu ade dibitamana ki kasiyarai e mete wadubu. ²⁴ Wi iyapana kwaiyanai ragidai ki wi ka ripa kudubai ragimaga purumupu ki maba. Ko Mama-nuga God wi tenibu e eya ripai mewara-pupu ki naureya dibinibu wenaigubu.

Wi ka eba ripa ki e eya ragai ki pokere e wi tenibu inako dibinibu ki ka ragiragi kawaya ko Mamanuga God e kasiyarai pokaiya ka e ubupu wi nene inako kwaewena. Ko Diyu ragidai mu ka ripa mewarapupu ki e eya ragaiyoma kaikiratagubu ki pokere Mamanuga God ragai ki ade tetamana ripa ki naureya ade dibitamana ki yawatai ka eba ragiragi.

Mamanuga God iyapana kuduba nu nuwaboyanuga wainapiyau

²⁵ Kowaniyoma, nau yonani weke-wekei mosi karako suwagani wainapu-muri. Wi yona yau wainapumuri ki pokaiya ka wi kataiwagi da wi wiga kataiga ka eba kawaya. Nau yonani ka yau kena; Tawana Isiraero ragidai Mamanuga God tagararamupu wagemamatagamu idiwu ki ka mu eba maramara inako idiwono kaiwono. Pa mena. Mamanuga God uburoto iyapana kwaiyanai e ebo winetapu ragidai ki kwanatamini e gari rabineya nakatamini kewoyagisi makeya ki ka Diyu ragidai mu notamaga mete wirayagisi da mu e sumapomoto. ²⁶ Mara ki makeya ka tawana Isiraero ragidai kuduba iya waunai yadini. Mamanuga God e okai mu nene wagubu ke; 'Nu Iya Negeyana Apunai tawana Saiyoni were baiyagisi. E baiyagisi ki ka e oragai apunai Diyaikapu e momoiyoma ki mu paeremaga kuduba surupoto.'

Ade e okai mosi wagubu ke;

²⁷ 'Nau mu bigimaga surupani makeya ki ka nau gwaiyaba waunai mu tadeyani.'

²⁸ Iyapana kwaiyanai ragidai wi iya waunai wadamana ki nana ka Diyu ragidai Mamanuga God e yonai bagi kawaya ki tagararamupu karako e iyaraiyoma idiwu. Ko Mamanuga God e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere mu ripakwarakwaramuguma pokamugere ka mu ade Mamanuga God e kowaiyoma. ²⁹ Mamanuga

God e naiya mena iyapana gwedewau mu waditamana bagi ki nana winetapu ki ka e mu waditamini bagi, mibai ka e badidi gwayiabawena ki e eba wirapoto ko makeya makeya kwaeyagisi. ³⁰ Iyapana kwaiyanai ragidai wi ka naiya Mamanuga God e umunui kwenu-mupu. Ko karako ka Diyu ragidai e umunui kwenumupu manako mu paeremaga ki pokaiya ka Mamanuga God wi nuwanuwaniibu ade wadinibu bagi. ³¹ Mamanuga God wi nuwanuwa-niyana ki nana ka Diyu ragidai karako e tagararamupu. Ko mu e tagararamupu ki pokaiya e ubupu wi nuwanuwaniibu ki maba aita ewa ka e uburoto mu mete inako nuwanuwatamini. ³² Mamanuga God uburana iyapana kuduba nu nuwanuwaniyana ki nana ka e nu notanuga wirapupu da nu e umunui kwenupemei manako dibura maba rabineya idiwei.

Mamanuga God si tepapamu

³³ Mamanuga God e bameya ka puyo ebo ebo posiwena uburau. E notai ade e katai ka kawayu daganani esida. E badidi notapiyau ade e badidi purupiyau ki ka iyapana nu kwaitana eba iwagamana mamatara makai. Ade e badidi kwae-wagau ki mibai ka iyapana kaina nu kwaitana eba kataigamu. ³⁴ E okai mo wagubu ke;

‘Iyapana nima Mamanuga God e nuwai notai kataiwena?
Pa mena.

Iyapana nima Mamanuga God siyoto yadini supasupa. Pa mena.

³⁵ Iyapana nima gwede mo Mamanuga God nida kwebu da e aita suruwa denai wirapoto kweyoto? Pa mena.’

³⁶ Mibai e ka gwedegwede kuduba yamananiibu ki apunai. E pokaiya ka gwedegwede kuduba matarawena ade e eya nene ka nu kuduba idiwei. Mamanuga God tanai bagi kawayu apunai e si nu karako

maramara esida mena tepapomu idiwomu. Ki mibai.

12

Nu Mamanuga God yabuiya badidi maba idiwomu

¹ Ki pokere kowaniyoma, nau yonani yau ragiragi kawaya nidiyani ki wi wainapumuri; Mamanuga God nu kawaya daganani nuwanuwa-nibu ki pokere iyapana papa pasumu puyo Mamanuga God kweyamu ki maba ka wi mete kina karako wi iyaga kuduba e puyo kwemuri. Ko eba mu papa naumu ki maba wi iyaga e kwemuri ko wi nuwaga notaga eyaka mena e mena notapiyoi idiwoi da e wi mamamaga yogono ki ka wi puyoga mibai. Wi inako kwaiwogoi ki ka wi mibai Mamanuga God e si tepapiyamu.

² Wi ka iyapana kaina ko wi kowaguma yewe wairau badidi maba kwaetagamu ki wi eba niniyatamiyoi ade mu kwaetagamu ki kawareya makeya makeya eba kwaiwogoi. Wi rabinagau Mamanuga God e gudui kwaipumuri da e wi notaga deni mena wirapoto manako wi iyaga oragai ki wi tagagau kayayagisi ade iya waunai ki baiyagisi wi rabinagau wata yadini. Wi inako kwaiwagi ki ka Mamanuga God e nuwaiya badidi wainapiyau bagi ade e nuwaiya badidi mamama-piyau ade e empiyau da kewanai, e nuwai notai inako ki kuduba wi mete kataiwagi.

³ Mamanuga God nau puyoni deni mena tegebu ki pokaiya ka nau karako wi nidiyani wainapumuri; Wi eba yabara kawakawaraiwogoi ko Mamanuga God e iyapanaiyoma paunamugu wi eyaka eyaka wataga kabuwanibu ki wi wibo sumaga negebu ki pokaiya wi wiga rabinagau kwaenepumuri weupumuri empumuri.

⁴ Nau keyakeyai mo wi kabuwaniyani wainapumuri; Nu midinuga kwakwarepunuga ka eyaka mena ko nu idanuga bo nu kerapunuga bo nu yabunuga inako ki mu ka

ropani kawayaya, ade mu eyaka eyaka upimaga ka mete ebo ebo. ⁵ Ki maba, nu iyapana ka ropani kawayaya ko Keriso nu tenibu e eya naureya nu dibinibu. E upi ebo ebo negebu ko e naureya ka nu kuduba ewapuru eyaka mena. ⁶ Mamanuga God nu eyaka eyaka wadinibu bagi puyo ebo ebo negebu ki pokere e puyo badidi negebu ki nu eba kaupamu ko e wadinibu bagi ki kasiyarai pokaiya ka nu makeya makeya upigomu. Iyapana mosi Mamanuga God e bonanai wainapana wagana ki puyoi wadubu ki ka e sumai ki kawayai makeya uburono dima-yogono. ⁷ E bigabiga upi kwaewagana ki puyoi wadubu ki ka e bigabiga upi kwaeyogono, ade e iyapana kabuwa-tamana ki puyoi wadubu ki ka e iyapana kabuwatamono. ⁸ E iyapana togitamana kasiyara tageyana ki puyoi wadubu ki ka e upi ki kwaeyogono, ade e iyapana werenatamana ki puyoi wadubu ki ka e eba kapoiyogono ko iyapana deni mena waitatamono. E yabiyabiri uburana ki puyoi wadubu ki ka e eba pa tondono ko ragiragi kawayaya upiyogono, ade e iyapana nuwasiyasiya nene kwaetagamu ragidai ki mu nuwabayamaga wainapana waitatamana ki puyoi wadubu ki ka e eba ungwero-gweroroyogono ko ramataramata e kowaiyoma waitatamono.

⁹ Wi nuwaga notaga eyaka mena pokaiya deni deni nota kwari-kwarisiwogoi idiwoi ko eba wi umunuga mena iwogoi. Berokoi kuduba ki wi deni mena tagararapumuri ko gwede bagi kuduba ki wi wadumuri doko. ¹⁰ Wi ka Keriso e iyapanaiyoma ki pokere deni deni kwayuba kasiwara-iwogoi ade wiwira kasiwaraiwogoi. ¹¹ Wi nuwaga notaga eyaka mena Mamanuga God e upi kwaiwagamana notapiyamu ki ka wi midiga eba togayagisi ko ragiragi kawayaya upiwogoi nu Kaiwawonuga e bigabigai kwaiwogoi. ¹² Mamanuga God e puyo wi nene tapu nawanai idiwu ki mena wi notapiyoi mibi mamamai

idiwoi. Bitu midu makari ade nuwaboyu wi bamagau baiyagisi ki ka wi kwarisiwagi wi watagau mena idiwoi ade maramara Mamanuga God bameya guriguriwogoi. ¹³ Mamanuga God e iyapanaiyoma dai ki mu gwede-gwede nene babatagamu emitamuri ki ka wi mu waitatamuri, ade iyapana kudubai dai ki wi bamagau baitagisi ki ka wi mu diriwamaga kwaiwagi waitatamuri.

¹⁴ Iyapana dai baitagisi wi girinimotu pasunimotu ki ka wi denai eba kwaiwagi ko Mamanuga God simuri da e mu waditamini bagi. ¹⁵ Iyapana mosi mamamawagau ki ka wi e mete dibipu-muri mamamaiwagi, ade iyapana mosi yadi kirau ki ka wi e mete dibipumuri ewapuru yadi wadumuri. ¹⁶ Eba nuwarara tagarara idiwoi ko kwayuba kasiwaraiwogoi idiwoi, ade eba wi yabiyabiri upi wadumupu ki pokaiya yabara kawakawaraiwogoi ko kwarisiwagi bigabiga upi ki mete kwaiwogoi. Wi eba notapiyoi da gwedegwede kuduba ki wi kataigubu kewowena. Wi inako eba notapiyoi.

¹⁷ Iyapana mosi baiyagisi wi girini-yono pasuniyono ki ka wi denai berokoi mo e bameya eba kwaiwagi. Iyapana badidi wainapiyamu da bagi supasupai ki mena wi makeya makeya kwaiwogoi. ¹⁸ Wi iyapana kuduba mete ewapuru nuwabagi rabineya idiwana ki nana ka wi naigida mena idiwoi kwaenda nuwabagi ki wi pokagere giriyagisi ewanauwayagisi. ¹⁹ Kowanaiyoma, nau nidiyani wainapumuri; Iyapana bera berokoi wi bamagau kwaetagisi ki ka wi wiga eba ubumuri ki denai kwaiwagi ko mu badidi kwaetagubu ki wi Mamanuga God e idai rabineya nakapumuri da e eya nuwapupui ki uburotu denai kwaeyagisi. Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; 'Nu Kaiwawonuga wagau; Iyapana berokoi kwaetagamu ki bimbinau kwaesugana apunai ka nau ade bitu mu tageyana apunai ka mete nau.' ²⁰ Wi wiga denai eba kwaiwagi

ko Mamanuga God e okai mosi badidi wagubu ki mena kwaiwagi. E okai ki wagubu ke; 'Kau iyaragi wetei meyau ki kau e bani kwei, ade e awana gobai wagau ki kau e awana mete kwei. Kau inako kwaenuwagi ki kau mata omakai yabere yabere ki maba e debaiya nakapiyei urau da e midimama yadini.' ²¹ Berokoi wata eba kwemuri kwaenda e rauruniyoto ko wi bagi mena pokaiya berokoi raurupumuri.

13

Waira yau kodirerei mu kobamugu idiwana ki nana

¹ Wi kuduba waira yau kodirerei ragidai mu umunumaga wadoi mibai ka waira yau kawakawai mu ka eba mu mubo kasiyaramaga pokaiya upi ki wadumupu ko Mamanuga God ubupu mu upimaga ki tagebu. Tawana tawana kodirerei kuduba ka Mamanuga God mu nakatapu, ² ki pokere iyapana gwedewau waira yau kodirerei tagarara-tamiyamu ki ka Mamanuga God badidi kwaewena ki mu mete tagararapiyamu manako ki pokaiya ka mu muga midi-maga pasumu. ³ Iyapana gwedewau bagi mena kwaetagamu ki ka mu kawakawai ragidai ki mu kudumugu eba wainapomono. Ko iyapana gwedewau berokoi kwaetagamu ki ka mu kawakawai ragidai mu kudumugu mete wainapomono. Ki pokere nau suwagani wainapumuri; Wi kawakawai ragidai ki mu kudumugu eba waina-pamana wainapiyamu ki ka wi bagi mena kwaiwogoi idiwoi manako kawakawai ragidai ki wi eminimoto wi werega tagisi. ⁴ Waira yau kodirerei ragidai mu ka wi bagiga nene Mama-nuga God upi ki tagebu. Ko wi gwede mo berokoi kwaiwagi ki ka wi kawa-kawai ragidai ki mu kudumugu wainapiyoi mibai ka mu audamaga pa asusu eba temupu. Mu ka Mamanuga God e bigabigaiyoma iyapana wade supasupatamana

ki nana nakatapu ki pokere iyapana gwedewau bera berokoi kwaetagisi ki ka kawakawai ragidai ki ubumoto denai bita mu tageni. ⁵ Ki pokere waira yau kawakawai ragidai mu kobamugu idiwoi ade mu umunu-maga wadoi. Eba mu bita negemana ki kudumugu wainapiyoi were umunu-maga wadoi ko wi rabinagau nidiyau wirawira ki kabuwaniyana da wi ka baganai ki pokere wi inako kwaiwogoi.

⁶ Ade waira yau kodirerei mu bamamugu wi wairaga ki denai takesi mete tamoi. Mu upitagamu ki ka mu Mamanuga God e upi kwaetagamu ki pokere wi takesi mu bamamugu tamuri ki ka supasupai kawaya. ⁷ Gwedegwede kuduba kawakawai ragidai mu nene ki wi mu tagemuri; Wi wairaga denai takesi tamana tagisi ki wi takesi tamuri ade mu denai mosi wadamana ki nene tagisi ki wi ubumuri mu tagemuri. Wiwiratamana ragidai ki wi wiwira-tamiyoi ade simaga tepapamana ragidai ki mu simaga wi tepapiyoi.

Nu deni deni waita kasiwaraigomu

⁸ Iyapana gwede mosi negebu ki suruwai kau bamageya tondau ki kau denai garugaru mena wirapi kwei ko eba nawanugowa ewa kweyana ki nene notapiyowa tondowa. Kau eyaka mena yau mena kwaenuwagi; Kau waretagi mete deni deni nota kwari-kwarisigamana ki notai notapiyowa, mibai ka iyapana nima e waretai nota kwarikwarisipiyau ki ka e gora kuduba badidi wagubu ki makeya makeya mete kwaewagau. ⁹ Gora ka ropani kawaya. Gora mosi wagubu ke; ‘Ridi yo apunu, wi eba rauru kawakawara kasiwaraiwagi.’ Ade mosi wagubu ke; ‘Kau waretagi eba mini poyo.’ Ade mosi wagubu ke; ‘Kuwa eba kwaenugowa.’ Ade mosi wagubu ke; ‘Gwedegwede kau waretagi nene ki kau eba yabu gedegedepi.’ Gora

yau ade dai mete uburau ki mu kuduba ka baganai ko mu kuduba ka gora kawayu karako suwagani yau rabinaya; 'Kau kiya nene wainapiyei ki maba kau kowagiyoma mu nene mete wainapiyowa nota kwarikwarisitamiyowa.' ¹⁰ Ki pokere iyapana nima e waretai nota kwari-kwarisipiyau ki ka e berokoi mosi e waretai bameya eba kwaeyagisi. E waretai nota kwarikwarisipono tondono ki pokaiya ka e gora kuduba ki mibai mete matarapiyau ki kena.

¹¹ Wi deni deni inako nota kwari-kwarisigamana idiwana ki mibai ka wi kataigau da mara rogobiwagau. Wi oro wadamu ragidai karako yabuiwagi kimuri ubumuri mibai ka wi Iyesu wauneya sumamupu makeya ki ka e iya waunai negeyana ki marai rowarowaitau ko karako ka mara ki wana rogobiwena nu bamanugutau yewena. ¹² Nawaru dumai tarana kwaewagau. Sisipu waunitau kewoyagisi ki pokere sisipu berai kuduba ki nu deni mena kama-damu manako piyara ragidai bidara eba wadamana tatamai umamu ade ta yo auda mu idamaga tepiyamu ki maba ka nu mete kina tanai ki tatamai mena yadamu umamamu. ¹³ Nu ka nawarau idiwei ragidai ki pokere nu gwede mosi sisipu gwaiya eba wekepamu ko bagi supasupai mena kwaigomu. Iyapana poraga kawareya awana suwakarai kubamu yabaramaga babawagau bo taku maba igida yauda asusu iwu bo midimama berai ebo ebo kwaetagamu bo yawiratagamu bo nuwarorotagamu, bera kudubi kwaki inako ki mo nu eba kwaigomu. ¹⁴ Ko nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e iyai ki wi wadumuri sipuma bo goragora umemei ki maba wi naurigau umamuri. Wi midiga kwakwarepuga taininiyau poisiasiyai wainapiyamu ki diriwai wi eba kwaiwogoi ko nota ki kuduba deni mena wi tagagau kwenupu-muri notagogapumuri.

14

Nu sumanuga eyaka mena ragidai eba tadeyamu siyasiya

¹ Iyapana mosi e sumai eba kawayaya wi bamagau baiyag-isi ki ka wi e diriwai kwaiwagi bananapumuri ko eba e badidi wainapiyau kaisiwagau ki pokaiya e empumuri wereyakaurapu-muri. ² Iyapana mosi sumawagau e sumai ki pokaiya ka e kaisi eba kwae-wagau ko e bani asusu kupau. Ko iyapana mosi e sumai ka eba kawayaya ki pokere e bani dai kaisipiyau manako kusura mena kupau. ³ Papa yo bani asusu kupau apunai ki eba uburoto e waretai kaisi kwaewagau apunai ki wereyakaurapoto. Ade kaisi kwaewagau apunai ki eba uburoto e waretai papa yo bani asusu kupau apunai ki pari wirawirapoto siyoto, yagisi ke; 'Kau paerepiyei.' E inako eba yagisi mibai ka Mamanuga God e yabuiya ka e waretai ki baganai. ⁴ Kau waretagi kau biga-bigagi apunai maba tondibena ki kau e pari wirawirapena ka baganai. Ko karako ka e apunu kawai mosi e bigabigai kwaewagau ki pokere kau uburana e pari wirawirapana ka eba baganai. Kau waretagi supasupai kwaewagau bo paerepiyau ki e kawai e mena uburoto e kabuwapoto. Ade nu kataigibi kewowena da nu Kaiwawonuga e madaneya uburau e togipiyau ki pokere e eba paerepoto.

⁵ Iyapana mosi e ebo notai pokaiya wainapiyau da Mamanuga God e si tepapamana marai ka mara kawai eyaka mena ko ade iyapana mosi e wainapiyau da Mamanuga God e si tepapamana marai ka mara asusu. Ki ka eba gwede mete kina, ko mu eyaka eyaka ka mu mubo notamaga pokaiya naigida mena notapomono wetawetara were kwaetogomono. ⁶ Iyapana nima mara eyaka mena ki nene wainapiyau ki ka e Kaiwawonuga wiwirapana ki nana inako kwaeyogono. Ade iyapana nima papa yo bani asusu

kupau ki e mete kina ka nu Kaiwawonuga wiwirapana ki nana inako kwaeyogono mibai ka e bani ki kuduba nene Mamanuga God paraupiyau. Iyapana nima bani dai kaisipiyau ki e mete kina ka nu Kaiwawonuga wiwirapiyau ade Mama-nuga God paraupiyau. ⁷ Iyapana mosi e notai eba yogono ke; 'Nau naubo nene mena tondoni,' bo yogono ke; 'Nau naubo nene mena posugani.' E notai inako eba yogono. ⁸ Nu idiwei ki ka nu Kaiwawonuga e nene idiwei ade nu popoigamu ki ka nu mete Kaiwawonuga e nene popoigamu. Ki pokere, nu iyaiya idiwomu bo nu popoigamu ki ka asusu, mibai nu ka Kaiwawonuga e nene.

⁹ Keriso e ka iyapana iyaiya ade popai kuduba nu ewapuru Kaiwawo-nuga uburana ki nana powena ade iyawena kipu ubupu, ¹⁰ ki pokere kau nima kusura mena kupei ki kau gwede nana uburei kau waretagi pari wirawira-piyei? Ade kau nima papa yo bani asusu kupei ki kau gwede nana uburei kau waretagi wereyakaurapiyei? Nu kuduba ka aita ewa Mamanuga God e yabareya ubumamu manako e uburoto e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadini-yoto ragiragi. ¹¹ Mamanuga God e okai wagubu ke;

'Nu Kaiwawonuga wagau; Nau ka maramara tondakani apunai ki pokere nau suwagakani ka mibai;

Iyapana kuduba nau yabaraneya kwarisitagisi mu ramatamaga kawareya ubumoto manako mu umunumaga pokaiya tagisi ke;

Kau mena ka Mamanuga God mibai.'

¹² Mamanuga God e okai inako wagubu ki pokere wainapumuri; Mara baiyagisi da nu kuduba Mamanuga God e yabareya ubumamu manako nu eyaka eyaka badidi kwaigemeya ki nu e matarau siyamu ko mo eba wekepamu.

¹³ Ki pokere wainapumuri; Naiya ka nu kowanuguma mete idanuga gurai deni deni ugwe kasiwaraigemeya idiweya ko karako ka nu bera ki kamadamu manako nota yau mena notapomu; 'Nau badidi kwaesugakani ki pokaiya nau waretani pisipisipakani da e sumai nau pokanere giriya gisi ki ka nau badidi kwaesugakani ki kuduba e nene kamadani.'

¹⁴ Nau ka nu Kaiwawonuga Iyesu e naureya tondakani ki pokere nau kataisugubuwani wetawetara da bani kuduba ki mo eba bigibigi. Ko iyapana mosi e rabineya wainapiyau da bani mosi ka bigibigi ki ka e mena bameya ka bani ki bigibigi. ¹⁵ Ki pokere wi kowaguma bani kaisimupu ki bani wi mu yabumugu kupumuri eminimoto manako mu sumamaga ki pokaiya giriya gisi ki ka wi kowaguma ki wi eba nota kwarikwarisitamiyamu ko wi mu giritamiyamu. Keriso mu nene mete powena ki pokere wainapumuri; Wi bani kupamana da ki pokaiya wi kowaguma mu iyamaga giriwagana kudeya ki ka wi naigida mena empiyoi popo were kupoi kwaenda mu iyamaga giriya gisi. ¹⁶ Gwedegwede kuduba wi wiga wainapiyamu da baganai ki wi mu yabumugu naigida mena notapiyoi were kwaiwogoi kwaenda mu ubumoto wi upiga badidi kwaigubu ki berokoi siyomoto.

¹⁷ Nau yona mibai wi nidiyani wainapumuri; Nu Mamanuga God e gari rabineya kaiwana idiwana ki ka eba nu bani kupemei bo kaisipemei bo awana kubemei bo eba kubemei ki pokaiya da nu ki kawareya iwogomu. Ko ki ka Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya negebu da nu bagi supasupai nuwabagi rabineya mibi mamamai idiwana ki nana ki mena pokaiya. ¹⁸ Iyapana gwedewau Keriso e nene inako kwaetaganu idiwu ki ka Mamanuga God mu mamamaga yagisi ade mu kowamuguma ki mete mu weremaga tagisi.

¹⁹ Ki pokere wainapumuri; Nu nuwanuga notanuga eyaka mena ki pokaiya nu kowanuguma mete deni deni togi kasiwaraigomu da nu ewapuru mena nuwabagi rabineya idiwomu. ²⁰ Mamanuga God gwede bagi kawayawi nene kwaewena ki wi eba bani kupamana bo eba kupamana ki yonai pokaiya giripumuri pasumuri. Bani kuduba ka bagi mena nu kupamana ki nana ko nu bani ki kupamanako ki pokaiya nu kowanuguma pisipisitamamu da mu sumamaga kauyagisi ki ka nu paerepemei.

²¹ Nu supasupai kwaiwagamana ka yau kena; Kau waretagi papa kupana bo awana 'waeni' kubarana ki e wainapiyau da ki ka eba baganai ki kau e yabuiya papa ki eba kupi ade awana 'waeni' ki mete eba kubari kwaenda e sumai ki pokaiya kauyagisi.

²² Ki pokere kau nima wainapiyei da kau papa bo bani asusu kupana, ki ka baganai kau kupi. Ade kau nima wainapiyei da kau kaisigi mete kina, ki ka mete baganai kau kaisi tondowa. Ko kau badidi wainapiyei ki kau rabinageya mena notapiyowa Mamanuga God mena sumapiyowa were kwaenugowa ko eba kau waretagi kau kwaenugei ki kawareya e mete kwaewagana ki nana siyowa. Iyapana nima e rabineya eba siyau wirawira ade e badidi wainapiyau baganai ki e makeya makeya kwaewagau ki ka e mibi mamamai tondono. ²³ Ko iyapana nima e notai apeya apeya pokaiya bani kupau ki ka Mamanuga God uburoto e siyoto, yagisi ke; 'Kau paerepipi', mibai ka e bani kubabu ki ka eba e sumai pokaiya bani ki kubabu ko e notai apeya apeya pokaiya kubabu. Gwedegwede kuduba nu sumanuga pokaiya eba kwaigemei ki ka nu Mamanuga God e yabuiya paerepemei.

15

¹ Nu gwedewau sumanuga kawaitau ki ka nu

kowanuguma sumamaga eba kawayaya ki mete waita-
tamomu mu bitamaga kawarapomu. Nu ka eba nu nubo
iyanuga nene mena wainapomu,

² ko nu kowanuguma mu bagimaga nene ade mu suma-
maga kawayawagana ki nana ka nu bagi mena mu bama-
mugu kwaigomu togitamomu. ³ Keriso e ka eba e eya iyai
nene waina-pupu ko Mamanuga God e okai Keriso nene
wagubu ke; 'Iyapana weryakaura yonai kau nidiyamu ki
wirawena nau bamaneya bauwena.' ⁴ Mamanuga God e
okai kuduba naiya mena okamupu ki ka yawata supasupai
nu kabuwaniyana ki nana okamupu. Nu giruru kobaiya
teteigamu ki ka Mamanuga God e okai ki nu toginiyono
kasiyara negeyono da nu buridere baigamana puyo ewa
wadamana nawanai idiwei ki mena notapomu kaiwomu.

⁵ Nu giruru kobaiya teteigemei kaiwei ki ka Ma-
manuga God nu toginiyau ade kasiyara nu negeyau. E
karako wi waitaniyoto kasiyara negeni da Keriso Iyesu
keyakeyai kwaewena ki wi kataiwagi wetawetara ade
makeya makeya kwaiwagi manako wi nuwaga notaga
ewapuru eyaka mena idiwoi. ⁶ Wi inako idiwoi ki ka
wi ewapuru mena wi bonanaga eyaka mena pokaiya nu
Kaiwawonuga Iyesu Keriso e yo nu Mamanuga God e si
esida mena tepapiyoi idiwoi.

⁷ Keriso wi eba tagararanibu ko wi diriwaga kwaewena
ki maba wi mete kina wi kowaguma eba tagararatamiyoi
ko mu diriwamaga kwaiwogoi da ki pokaiya ka Mamanuga
God e si kawayaya-yagisi. ⁸ Nau nidiyani wainapumuri;
Naiya takari kawayaya Mamanuga God nu ripakwarak-
waranuguma gwaiyabatapu ki mibai wenawagana ki nana
ka e Keriso tonopupu Diyu ragidai mu bigabigamaga
kwaewagana ki nana bauwena. ⁹ E bauwena ki pokaiya
ka Mamanuga God iyapana kwaiyanai ragidai mete kina

nuwanuwatapu da mu ki pokaiya e si esida tepapamana ki nana. Mamanuga God e okai wagubu ke;
 ‘Nau iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu kau pa-rauniyoni ade kau sigi umayo pokaiya esida tepaponi.’

¹⁰ Ade wagubu ke;

‘Iyapana kwaiyanai ragidai, wi ubumuri Mamanuga God e iyapanaiyoma winetapu ragidai mete dibipiyoi ewapuru mena mamamaiwogoi.’

¹¹ Ade wagubu ke;

‘Iyapana kwaiyanai ragidai kuduba, nu Kaiwawonuga e si wi esida mena tepapiyoi, ade iyapana kuduba tawana tawana idiwu, wi umayo pokaiya e mamamapiyoi.’

¹² Ade oragai apunai Aisaiya oka mo inako okapupu, wagubu ke;

‘Apunu Diyese e momai mosi aita ewa wenayagisi manako Mamanuga God e tepapoto da e iyapana kwaiyanai ragidai kuduba mu yabaramugu uburoto kaiwawo-yagisi.

E pokaiya ka mu mete kina iya ewa wadamana ki nawanai idiwono.’

¹³ Wi puyo aita ewa wadamana nawanai idiwu ki apunai ka Mamanuga God. Ko e karako waitaniyoto wi sumaga pokaiya mibi mamamai ade nuwabagi negeni da wi puyo ewa wadamana notapiyamu nawanai idiwu ki notai e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kasiyarai pokaiya wi rabina-gau kawayayogono yarona da posiyagisi siwagapoto.

Apunu Poru oka yau gwede nana okapupu?

¹⁴ Kowaniyoma, nau wi nene pore eba wainapakani; Wi ka gwedegwede supasupai mena kwaiwagamu ragidai. Gwedegwede kuduba ki wi kataigubu kewowena ade katai ki pokaiya wi deni deni kabuwa kasiwaraigamana ki mete

baganai. ¹⁵ Ko nau oka yau pokaiya yona dai wi kawareya ade wainapa-mana ki nana ragiragi kawayu nidiyakani ki mibai ka Mamanuga God nau wadisinibu bagi ade upi bagi kawayu yau winepupu puyo tegebu, ¹⁶ da nau Keriso Iyesu e bigabigai kwaesugana iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu upisugana ki nana. Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ubumu e bigabigai kwaetagamu papa pasumu puyo kweyamu ki maba ka nau mete inako uburakani e yonai bagi kawayu iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu dimasugakani da mu mubo iyamaga puyo maba deni mena e kweyomoto. Nau nuwaneya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayu ki mu winetamini Mamanuga God nene nakatamini da Mamanuga God e eya uburoto mu puyomaga ki eba tagarara-poto ko mibipoto yadini.

¹⁷ Nau Keriso Iyesu e naureya tondakani ki pokere nau yabarayabara uburakani Mamanuga God e bigabigai kwaesugakani. ¹⁸⁻¹⁹ Nau naubo badidi kwaesugakani ki yonai nau eba suwagakani ko Mamanuga God e eya Keyai ki kasiyarai pokaiya nau badidi dimasugekeya bo matakira ebo ebo kwaesugekeya da ki pokaiya Keriso bauwena iyapana kwaiyanai ragidai mu notamaga wirapupu da mu Mamanuga God e umunui wadumupu ki mena yonai nau yabarayabara uburakani suwagakani. Nau natere Diyerusaremu rabineya dimasugekeya yabedekeya da karako tawana Irurukamu rabineya bausugubuwani ki ka nau Keriso e yonai bagi kawayu ki mena dimasugakani umakani. ²⁰ Nau notani kawayu maramara notapakani umakani ka yau kena; Iyapana gwedewau Keriso e yonai eba wainamupu kataitagubu ki mu bamamugu ka nau nuwaneya kaya-sugana e yonai bagi kawayu ika dimasugana ki nana wainapakani. E yonai wainamupu kataitagubu ragidai ki mu bamamugu ka nau eba kayasug-

ana wainapakani kwaenda iyapana mosi bebeda ororeya mena kaupupu e bebedai ki kawareya nau bebeda ade kaupani. ²¹ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke;

‘Iyapana gwedewau e yonai eba tademupu ragidai ki mu yabumaga payagisi mibai empomoto.

Ade e yonai naiya eba wainamupu ragidai ki mu ka e yonai waina-pomoto mete kataitagisi.’

Apunu Poru natere Roumi kayawagana wainapupu

²² Ki pokere kowaniyoma; Nau mara ropani kawayi wi bamagau ika bausugana wi eminiyana ki nana wainapekeya ko gwede mosi nau yawatani maramara bodabodapiyawa. ²³ Ko karako tawana yau rabinaya ka nau upini kuduba kewowena ade nau kwamura ropani kawayi nu taganugu kayawena ki nau wi eminiyana ki nana mete wainapekeya, ²⁴ ki pokere nau waunitau tawana Sipeini kayasugani ki ka nau kaniyoni da wi daiyoga ika mete bausugani. Nau nota yau wainapakani; Nau mara dai wi mete ika idiwomu da ewa ki ka wi nau waitasinimuri tonosinimuri da nau tawana Sipeini kayasugani.

²⁵ Ko naiya ka nau Mama-nuga God e iyapanaiyoma natere Diyerusaremu rabinaya idiwu ki mu bigamaga mo kwaesugani. ²⁶ Iyesu sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana Makedoniya yo tawana Akaiya rabinaya idiwu ki mu mubo nuwamugu bowa madai dai kwanamupu Mamanuga God e iyapanai-yoma natere Diyerusaremu rabinaya wetei idiwu ki puyo mu tagemana ki nana wainamupu. ²⁷ Mu mubo nuwa-mugu wainamupu da baganai ki pokere mu inako kwaetagubu. Ko nau nidiyani wainapumuri; Diyu ragidai mu poka-mugere ka iyapana kwaiyanai iya wadumupu ki pokere mu iya wadu-mupu ki denai mu mubo gwedegwede-maga

dai tepomoto Diyu ragidai puyo tageni ki ka supasupai bagi kawayu.

²⁸ Tawana Makedoniya yo tawana Akaiya ragidai puyo kwanamupu nau idaneya nakamupu ki nau yadani kayasugani Mamanuga God e iyapanai-yoma natere Diyerusaremu rabineya idiwu ki tageyani were ewa ka nau ade kirani uburani manako tawana Sipeini kayasugani kaniyoni da wi bamagau ika mete bausugani wi eminiyani.

²⁹ Nau kataineya da nau ika bausugani ki ka Keriso nau pokanere kawayu daganani wi wadiniyoto bagi.

³⁰ Kowanियoma, nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e pokaiya ade Mamanuga God e Keyai nu deni deni nota kwarikwarisigamana notai negebu ki pokaiya ka nau karako geneniyakani da wi nau waitasinimuri Mamanuga God bameya nau nene ragiragi kawayu guriguriwagi.

³¹ Guriguriwogoi da Mamanuga God nau kwayubasiniiy-ono da nu sumanuga eba sumatagamu ragidai tawana Diyudiya rabineya idiwu ki mu eba baitagisi nau girisinimoto. Ade guriguriwogoi da Mamanuga God e iyapanaiyoma natere Diyerusaremu rabineya nau upi badidi kwaesugoni ki mu eba tagararapomoto ko mibi-pomoto.

³² Mamanuga God e waina-piyau da baganai ki ka nau upi ki kewopani manako ewa wi bamagau mibi mamamai ika bausugani kasiyara yadani were ewa ade kirani uburani kayasugani. ³³ Nau nuwaneya ka nu nuwabagi negeyau apunai Mamanuga God maramara wi kwayubaniyono tondono. Ki mibai.

16

Apunu Poru iyapana parautapu

¹⁻² Iyesu sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai ika tawana Kenkiriya rabineya mu waita-maga ridai mosi si ka Pibi e werei nau suwakani. E berai ka

bagi kawayā ki pokere e wi bamagau baiyagisi ki ka wi e eba tagararapumuri ko nu Kaiwawo-nuga e si pokaiya e diriwai kwaiwagi. Nu Iyesu sumapemei ragidai inako kwaigamana ki nana. Ridi Pibi e ka iyapana ropani kawayā waitatamiyawa ade nau mete waitasinibu ki pokere e wi bamagau baiyagisi ki ka wi e denai waitapumuri.

³ Ridi Pirisira e nobomoi Akwira mete kina nau parauni yau mu tade-muri. Mu ka nau mete upinuga eyaka mena Keriso Iyesu e upi kwaigemei ragidai. ⁴ Mu nau waitasini-mawa ki pokaiya waunitau popotagamana kwaetagubu ki pokere nau mu parau-tamakani. Eba nau mena mu parau-tamakani ko iyapana kwaiyanai ragidai tawana tawana Kersiso sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu idiwu ki mu mete parautamiyamu.

⁵ Keriso sumapiyamu ragidai kuduba apunu Akwira e wainai mete tawamaga rabineya dibipiyamu guriguritagamu idiwu ki mu mete kina nau parauni yau mu tademuri.

Nau waretani Epaenetasi nau parauni yau e mete simuri. Tawana Aisiya rabineya ka e yabiri Keriso sumapupu.

⁶ Ridi Meri e wi nene ragiragi kawayā upiwagawa ki nau e mete paraupakani.

⁷ Nau apunu Endurunikasi yo Diyuniyasi mu mete parautamakani. Nau yo mu ka Diyu ragidai. Mu naiya nau mete ewapuru diburanimpu dibura rabineya idiwewa. Mu ka yabiri Iyesu sumamupu ko nau ka mu ewamugu e sumapuwani. Iyesu tonotapu ragidai mu paunamugu mu ka bagi kawayā kwae-tagamu ragidai.

⁸ Nau apunu Ampiriyatasi mete paraupakani. Nau nuwaneya po eyo mibai ka nau yo e sumanuga ka eyaka mena nu Kaiwawonuga bameya.

⁹ Nu Keriso e upi mete ewapuru kwaigemei apunai Ubanasi e mete kina nau paraupakani. Ade nau waretani Sitakesi nau parauni yau e mete simuri.

¹⁰ Nau apunu Aperesi e mete parau-pakani. E ka Keriso e upi bagi kawayi kwaewagau ki apunai ade e upi ka iyapana kuduba mibimupu.

Nau apunu Aristobarusi e tawai eyaka mena ragidai ki mu mete parau-tamakani.

¹¹ Apunu Erodioni, nau yo e ka Diyu ragidai, nau parauni e mete simuri.

Keriso sumapiyamu ragidai kuduba apunu Narakisasi e tawai eyaka mena ragidai ki mu mete kina nau mu parau-tamakani.

¹² Nu Kaiwawonuga e upi ragiragi kawayi kwaetagamu ragidai ridi Taraipina yo ridi Taraipota nau mu mete parautamakani.

Ade nau egasi Perisasi ki nu Kaiwawonuga e upi mete ragiragi kawayi kwaewena ridai nau parauni yau e mete simuri.

¹³ Nu Kaiwawonuga e upi bagi kawayi kwaewagau apunai Rupasi ade e inai nau gubagasinibu ridai ki nau parauni yau mu mete tademuri.

¹⁴ Apunu Asikiritasi yo Pirigoni yo Omesi yo Patorobasi yo Omasi ade Iyesu iyapanaiyoma mu mete dibipiyamu ragidai nau mu mete parautamakani.

¹⁵ Apunu Pirorogasi yo ridi Diyuriya yo apunu Nareyasi e egarai mete kina yo apunu Orimpasi yo Mamanuga God e iyapanaiyoma mu mete dibipiyamu ragidai kuduba ki mu mete kina nau parauni yau mu tademuri.

¹⁶ Wi yowaguma tataguma badidi maba parautamiyamu ki maba wi Keriso sumapiyamu ragidai kuduba mu mete inako deni deni parau kasiwara-iwogoi idiwoi.

Keriso sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki mu paraumaga kawayu daganani wi bamagau tonopiyamu.

Parau siyarai

¹⁷ Kowaniyoma, nau ragiragi kawayu wi nidiyani wainapumuri; Iyapana gwedewau mu yonamaga pokaiya notababa negemana ade wi purunimana ewanauwanimana ki yonai tagisi ki ka wi naigida mena mu emitamiyoi kwaenda wi sumaga giriyagisi. Wi kabuwa mibai wauneya wainamupu sumamupu ki mena wi wadumuri doko ko iyapana dai baitagisi kabuwa kudubai mosi togo-mono ki ka mu yonamaga ki wi eba wainapumuri ko tagararapumuri. ¹⁸ Iyapana baitagisi inako togomono ki ka mu eba nu Kaiwawonuga Keriso e upi kwaetagamu ko mu ka mubo midimaga kwakwarepumaga nuwaiya poyo ki mena wainapiyamu tagamu. Iyapana ki mu ubumoto iyapana gwedewau eba kataitagubu da bagi ka bani kena ade berokoi ka bani kena ki mu kerapumugu yadini mu bama-mugu umunumaga midiyayogono dayaya-togomono da mu notamaga wirawagana mu ewamugu kayatagamana ki nana.

¹⁹ Wi Mamanuga God e yonai bagi kawayu wadumupu doko makeya makeya kwaiwagamu ki sisiyai ka iyapana kuduba wainamupu kewowena ki pokere nau wi mamamaga suwaga-kani. Ko nau nuwaneya gwede bagi ki katai mena wi kataiwagi ko berokoi nene ka nau nuwaneya wi iyapana gogoi ki mu maba idiwoi. ²⁰ Wi inako kwaiwogoi ki ka nuwabagi negeyau apunai Mama-nuga God waunitau uburoto Berokoi Apunai Seitani taisi kurakurapoto da e kasiyarai kuduba kewoyagisi manako e wi kerapuga kobaiya tondono.

Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi.

Nu Kaiwawonuga Iyesu karako waitaniyoto da e wi nene bagi kawayu inako kwaewena ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara.

²¹ Nau mete ewapuru upigemei apunai Simosi e wi parauniyau ade apunu Rusiyasi yo Diyaisoni yo Sosipa, nu kuduba ka Diyu ragidai, nu ewapuru mena wi paraunime.

²² Ade nau Teritasi, apunu Poru wagubu umuneya oka yau makeya makeya okapuwani apunai ki nau mete kina nu Kaiwawonuga e si pokaiya wi parauniyakani.

²³ Apunu Gaiyasi e wi mete parauniyau. Nau Poru e tawaiya yewe ukwarakani ade Iyesu sumapiyamu ragidai bautagamu e tawai rabineya Mamanuga God nene dibipemei ki ka e nu kuduba diriwanuga kwaewagau.

Natere yau mu bowamaga madai kwayubapiyau apunai Erastasi ade nu sumanuga eyaka mena apunai Kwatasi ki mu mete kina wi parauniyamu.

²⁴ Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. Nu Kaiwawonuga Iyesu karako waitaniyoto da e wi nene bagi kawayu kwaewena ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara. Ki mibai.

²⁵ Karako nu Mamanuga God e si esida tepapamu. E yonai bagi kawayu nau dimasugakani umakani ki ka Iyesu Keriso e yonai. Naiya kunuma waira kerareya yabadawa da karako ka yona ki kuduba wekewena iyapana eba wainamupu ko karako ka yona ki mibai matarawena. Wi yona ki wadumuri doko ki ka Mamanuga God uburoto yona ki pokaiya wi waitaniyoto toginiyoto da wi sumaga pokaiya ragiragi kawayu ubumoi. ²⁶Naiya ka yona ki mibai wekewena ko Mamanuga God e bonanai wainapamawa taga-mawa ragidai ki ka mu e yonai ki mibai mataramupu oka pokaiya okamupu. Iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau Mamanuga God maramara tondau

kaniyau apunai e sumapamana ade e umunui wadamana
ki nana ka e yona ki tonopupu karako tawana tawana
kawayawagau kayawagau.

²⁷ Nu Mamanuga ka God eya mena ade e mena ka
gwedegwede kuduba kataiya ki apunai. Iyesu Keriso
pokaiya ka nu e si maramara esida mena tepapomu idi-
womu. Ki mibai.

Nau yonani ika kewowena. Kaiwa kaiwa.

IYA YONAI

The New Testament in the Umanakaina Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Umanakaina long Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 12
Mar 2019

92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008